

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Versijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 600 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

De administratieve sanctie. — Naar een omlijning van het begrip

I. Ter inleiding

Naast de eigenlijke strafrechtspraak, domein traditioneel voorbehouden aan de rechterlijke macht, heeft zich vooral de laatste decennia een andere vorm van repressief overheidsoptreden ontwikkeld: de administratieve sanctie.

Zonder beroep te moeten doen op de rechterlijke macht treedt het bestuur (1) beteugelend op tegen degenen die de wet of het reglement schenden. In verscheidene gevallen is aan het bestuur, tegelijk partij en rechter, de bevoegdheid toegewezen eigenmachtig de geschonden rechtsorde te herstellen. Dit bestuurs-optreden vormt a.h.w. een pseudo-penaal recht waarvan de omvang en de voelbaarheid groeit met de toename van de staatsinterventie in het maatschappelijk leven.

Die administratieve politiedwang kan zich uiten onder verschillende gedaanten: boeten worden opgelegd, de vrije uitoefening van het beroep beperkt, wettelijk voorziene voordelen geweigerd of ingetrokken. En nochtans hoort dit penalisierend overheids-optreden niet tot het klassieke strafrecht, zijnde het geheel van regelen die bepalen hoe en wanneer de rechter, namens de openbare rechtsgemeenschap, straf oplegt aan de overtreders van dwingend gestelde rechtsvoorschriften. Naarmate de overheid de maatschappelijke ordening heeft doorgedreven is het aantal administratieve sancties toegenomen. Het repressief optreden van het bestuur beperkt zich niet langer tot het tuchtrecht van de ambtenaar of het nemen van administratieve veiligheidsmaatregelen: in elke sector van het sociale en bedrijfsleven beschikt het bestuur over de middelen om, bij niet-naleving van een of andere regel, onmiddellijk in te grijpen om de voorgeschreven ordening te herstellen, zonder dat enig beroep dient te worden gedaan op de rechterlijke macht.

Wanneer de werkgever de sociale zekerheidsbijdragen op de gestelde termijn niet voldoet, is hij aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid een bijdrageopslag en een nalatigheidsintrest verschuldigd. De Koning bepaalt dit bedrag (2).

Ten einde de belangen te vrijwaren van de producenten, de kwekers, de vissers, de verdelers en de verbruikers door middel van maatregelen die ertoe strekken bedrog en vervalsing te voorkomen of prak-

tijken te weren die tot gevolg hebben afbreuk te doen aan de normale voorwaarden van de concurrentie, kan de Koning voor de produkten van de landbouw, de tuinbouw, de veeteelt en de zeevisserij o.m. merken, loodjes, labels, attesten en benamingen bepalen waarmee het bestaan van genoemde voorwaarden wordt bewezen. Het gebruik van deze merken of benamingen kan door de Minister van Landbouw worden onttrokken aan de personen die bedrieglijke methoden gebruiken om de overheidscontrole op een dwaalspoor te brengen (3).

De dienst voor administratieve controle van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering kan geldstraffen gaande van 100 tot 1.000 frank uitspreken tegen de landsbonden die zich niet houden aan de wettelijke en reglementaire bepalingen inzake verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit (4).

Wanneer de gemeente in gebreke blijft wettelijk of reglementair voorgeschreven maatregelen ten uitvoer te leggen, kan de provinciegouverneur of de bestendige deputatie van de provincieraad, na twee waarschuwingen, een of meer commissarissen ter plaatse sturen die, in de plaats van de gemeente, de voorgeschreven maatregelen zullen nemen. De kosten die spruiten uit de zending van de commissaris komen ten laste van de gemeentelijke overheidsorganen die verzuimd hebben aan de waarschuwingen gevolg te geven en worden ingevorderd op beslissing van de gouverneur of de bestendige deputatie (5).

Het Kolendirectorium kan verordenend optreden voor de steenkolenindustrie. Het Directorium kan een termijn bepalen voor de uitvoering van verplicht gestelde of aanbevolen maatregelen die strekken tot de gezondmaking van de steenkolensector. Indien een onderneming, ondanks een eerste verwittiging, de maatregelen niet heeft genomen binnen de haar toegewezen tijdspanne, loopt zij een boete op gaande van 10.000 tot 100.000 frank. Bij volgehouden weigering vanwege de onderneming, kan het Directorium een boete opleggen gaande tot 500.000 frank. Als laatste wapen beschikt het Directorium over de vervalvenverklaring van de mijnconcessie (6).

De door de gewestelijke directeur gemachtigde ambtenaar kan een geldboete van 200 tot 10.000 frank opleggen voor iedere overtreding van het wetboek

van de inkomstenbelastingen of van de uitvoeringsbesluiten daarvan (7). Aldus b.v. bij het niet of laat-tijdig indienen van de belastingaangifte.

De wet tot bescherming tegen het misbruik van economische machtspositie laat de Koning toe dwangmaatregelen te nemen om een einde te maken aan het machtsmisbruik dat door een of andere onderneming of belangengroep wordt gemaakt in het economisch leven van het land (8).

De uitkeringsgerechtigde werkloze die op onrechtmatige wijze zijn controlekaart laat afstempelen, een nagemaakt merk heeft gebruikt of die van algemeen bekend wangedrag is, wordt van het recht op werkloze-uitskeringen uitgesloten voor een periode van ten minste vier en ten hoogste dertien weken. De beslissing wordt genomen door de directeur van het gewestelijk bureau van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (9).

Wanneer de zelfstandige arbeider op onregelmatige wijze, ingevolge zijn aansluiting bij verschillende onderlinge kassen, meerdere malen voor dezelfde kinderen kinderbijslag heeft weten te ontvangen, verliest hij tijdens de volgende vier semesters alle recht op kinderbijslag (10).

De rechter kan het voordeel van de kosteloze rechtspleging toekennen aan bepaalde behoeftigen. Wanneer nu een dergelijk geschil door een dading wordt beëindigd, zijn alle partijen in het geding gehouden het Bestuur van de registratie en domeinen bij aangekend schrijven te verwittigen, bij gebreke waarvan elke partij een boete van minimum 100 frank oploopt. Die boete kan worden opgevoerd tot het dubbele van de kosten door het Bestuur voorgeschoten (11).

II. Begripsomschrijving.

Uit de enkele hoger aangehaalde voorbeelden mag reeds blijken dat het domein van de administratieve strafrechtspraak uiterst gevarieerd is; de administratieve sanctie zelf is niet aan één enkele vorm gebonden: in haar verscheidenheid en onder haar verschillende vormen is zij evenwel steeds de manifestatie van een publiek disciplinair recht (12). Wanneer een dwingend gestelde rechtsregel niet wordt nageleefd kan het bestuur, in vooraf omschreven gevallen, onmiddellijk ingrijpen en het storend maatschappelijk element hetzij neutraliseren (de beroepskaart wordt ingetrokken b.v.) hetzij derwijze penalisieren dat het doel van de gestelde rechtsregel toch wordt bereikt (de provincie-autoriteiten sturen een bijzondere commissaris naar de in gebreke blijvende gemeente). In andere gevallen stelt het bestuur zich eenvoudig in de plaats van de strafrechter (een boete wordt opgelegd aan de landsbond die zich niet houdt aan de wettelijke en reglementaire bepalingen inzake verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit). Onder welke vorm ook de penalisatie moge geschieden, zij is het resultaat van het optreden van 's lands bestuur, inzonderheid van de personen en organen van het publiek recht die met de administratieve functie zijn belast, dit is met de concrete rechtsnormen die door het hoogste gezag in de staat, in casu de wetgevende macht, in abstracto werden gesteld om het maatschappelijk leven op een degelijke wijze te ordenen.

Bij dit repressief overheidsoptreden, dat zich sterker ontwikkelt naarmate de staatstaak verder reikt dan de enkele bescherming van de staat, de persoon en de goederen, wordt geen beroep gedaan op de hoven en rechtbanken, althans niet in het eerste stadium (13). Bij de administratieve sanctie treedt het bestuur zelf op om de geschonden rechtsnorm te herstellen.

Mede omwille van dit organiek criterium menen wij dat de administratieve sanctie specifiek en uiter-aard behoort tot het administratief recht (14) dat de regelen omvat die de bestuurlijke activiteit beheersen van de organen en personen, die noch tot de wetgevende noch tot de rechterlijke macht behoren (15).

Sommigen hebben destijds de administratieve sanctie, als maatregel van sociaal verweer, willen onderbrengen in die andere tak van het publiek recht, het strafrecht. Deze zienswijze is door de feiten achterhaald (16).

Heden ten dage wordt de autonomie van de administratieve strafrechtspraak niet meer betwist (17).

«La sanction administrative, aldus C. Colliard, est une modalité de l'action administrative» (18).

Aan de hand van de teksten die de beteugelingsbevoegdheid van het bestuur bepalen, menen wij de administratieve sanctie te mogen omschrijven als een rechtsbehandeling van individuele en repressieve aard waarbij een persoon of orgaan, die ressorteert onder de uitvoerende macht, optreedt naar aanleiding van de niet-nakoming van een dwingend gestelde rechtsregel.

A. Administratieve rechtshandeling.

In de eerste plaats onderstelt de administratieve sanctie een optreden van een persoon, orgaan of college behorend tot de uitvoerende macht; zij is het gevolg van een administratieve rechtshandeling, zijnde een «eenzijdige en uitvoerbare rechtshandeling verricht door een administratief orgaan» (19).

Wanneer de directeur van het gewestelijk bureau van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening de werkloze van het recht op werkloze-uitskering tijdelijk uitsluit om reden dat die op onregelmatige wijze zijn controlekaart heeft laten afstempelen, dan treft hij doelbewust het patrimonium van de werkloze. De patrimoniale penalisatie is, in dit geval, het eenzijdig door het bestuur gewilde rechtsgevolg om alzo de werkloze te dwingen de gestelde rechtsnorm te eerbiedigen en na te leven. De beslissing van de directeur is uitvoerbaar op zichzelf, geen andere interventie is daartoe vereist.

Indien men aan het actief bestuur het monopolie van de administratieve rechtshandeling toekent (20) dan is de administratieve sanctie in regel het gevolg van een administratieve rechtshandeling, doch niet uitsluitend: ook administratieve rechtscolleges kunnen administratieve sanctie opleggen (21). Aldus kunnen de klachtencommissies voor pensioenen de schorsing van het recht op pensioen uitspreken ten laste van de werknemer die opzettelijk gebruik heeft gemaakt van valse bescheiden om zijn aanspraak te staven (22).

In de massa van administratieve sancties blijkt de tussenkomst van de administratieve rechter evenwel uitzonderlijk. De tussenkomst van die rechter, onafhankelijk orgaan, zou inderdaad het actief administratief leven vertragen en aldus afbreuk doen aan het bij het invoeren van de administratieve sanctie gewilde doel: een snel herstel van de gedeukte rechtsorde.

In regel komt die rechter tussen om de wettelijkheid te controleren van de door het bestuur genomen maatregel; hij wordt niet geroepen om zich uit te spreken omtrent de opportuniteit van de sanctie, wel om na te gaan of de wettelijke regelen ter zake zijn nageleefd.

Als bestuurshandeling dient de administratieve sanctie te beantwoorden aan alle gestelde wettelijke vereisten. «De geldigheid der administratieve rechtshandelingen, aldus A. Vranckx, wordt gemeten aan het beginsel van de wettelijkheid; de waarborg voor de

particulier bestaat uit de sancties welke de onwettelijkheid van de administratieve rechtshandelingen treffen (23).

De sanctie voor een dergelijke wederrechtelijke handeling is de onwettelijkheid: de onregelmatig genomen handeling is vatbaar voor vernietiging door de administratieve rechter of voor intrekking door de overheid. Uit de konsekwente toepassing van het wettelijkheidsbeginsel vloeit voort dat de administratieve sanctie om geldig te zijn moet uitgaan van een regelmatig bevoegd gemaakte administratieve overheid, met naleving van de gestelde vormen; naar haar inhoud moet de maatregel stroken met de rechtsregel van een hogere orde; zij mag niet getuigen van machtsafwijking. Kortom, de administratieve sanctie valt binnen het toepassingsgebied van artikel 9 van de wet van 23 december 1946 houdende oprichting van een Raad van State.

Het element bevoegdheid verdient bijzondere aandacht. In ons publiekrechtelijk stelsel heeft de administratie geen andere bevoegdheid dan die welke haar door de grondwet of door de wetten is toegewezen. Het bestuur kan zichzelf geen rechten toeëigenen. Hierbij sluit aan dat bij de uitoefening van die bevoegdheden het bestuur de vooraf gebaliseerde vlakken niet mag te buiten gaan.

Wanneer een werkloze bedelend wordt aangetroffen of van algemeen bekend wangedrag is wordt hij voor een periode van dertien weken uitgesloten van het recht op werkloosheidsuitkering (24). Dergelijke regel stelt geen probleem: aan het bestuur, in casu de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, wordt geen recht van appreciatie gegeven. Eenmaal de werkloze bedelend is aangetroffen treedt het wettelijk gewild (25) mechanisme in werking en wordt hij voor een vooraf bepaalde periode uitgesloten van het recht op werkloosheidsuitkering. Naast dit haast schools voorbeeld van gebonden bevoegdheid biedt het juridisch arsenaal gevallen waarin het bestuur, bij het herstel van de rechtsorde, discretionair kan optreden; de appreciatie kan liggen in de toemeting van de penaliserende, zelfs in de opportuniteit van het aanwenden van de door de wet geboden mogelijkheden. In geval van economisch machtsmisbruik staat het de Koning vrij, na inleiding van de procedure, al dan niet de nodige maatregelen te nemen om een einde te maken aan dit misbruik; de wet beperkt de keuze der te nemen maatregelen niet (26).

B. *Individueel en repressief karakter.*

I. - De administratieve sanctie onderscheidt zich van de andere administratieve rechtshandelingen door haar penaal effect. Uiteraard betreft het een rechtshandeling met individueel karakter: er wordt ingegrepen in het rechtsbestaan van een enkeling bij wege van een administratieve beslissing die niet vatbaar is voor menigvuldige toepassing; de administratieve sanctie is de concretisering van een algemene regel op een bepaald geval.

Meer delikaat is het onderzoek naar de verhouding administratieve sanctie - straf.

Van wijsgerig standpunt gezien is de straf een leed ter vergelding van schuld. Schuldig is hij die de door de maatschappij gewilde regelen op een gekarakteriseerde wijze miskent. Ter vergelding treft de maatschappij de schuldige in zijn leven, vrijheid, have en goed.

Zeet algemeen schrijft Donner: «Er komt menigmaal een ogenblik waarop het bestuur zich niet kan

bepalen tot een controlerend toezien en een steunend en helpend werkzaam zijn. Dan zal tegen de burger, die zijn rechtsplicht niet nakwam, moeten worden opgetreden en de door zijn verzuim ontstane on-orde weer moeten worden verholpen. Het meest voor de hand liggende middel is dan de straf. Zij richt zich direct tot de schuldige en vergeldt hem zijn verzuim of overtreding» (27).

J. H. P. Bellefroid omschrijft de sanctie in het algemeen als «het rechtsgevolg dat aan de overtreding van de rechtsregel verbonden is. Zij heeft ten doel, de objectieve rechtsnormen en de daaruit voortvloeiende subjectieve rechten te handhaven» (28).

In die orde van gedachten komen de straf en de administratieve sanctie op dezelfde lijn. Beide zijn een opgelegd leed voor een begane misstap.

Het onderscheid dient gezocht te worden op het formele vlak, meer precies op het vlak van het positieve recht. In een georganiseerde maatschappij gaat het hoogste gezag uit van de macht die belast is met het vaststellen van de normen die het maatschappelijk leven beheersen, dit is de wetgevende macht. Welnu, zoeken naar het onderscheid tussen de straf en de administratieve sanctie komt neer op het oplossen van de vraag naar de ware bedoeling van de wetgever.

Zo de administratieve sanctie gericht is op in het leven roepen van de gewenste toestand, dan wil de straf een extra leed opleggen. De administratieve sanctie zal, in beginsel, repareren, de straf vergelden (29). In laatste instantie komt het aan de wetgever te hieromtrent te beslissen en de aard van het overheids-optreden te karakteriseren. De wil van de wetgever is evenwel een vraagstuk op zichzelf.

«De straf, aldus het Hof van Cassatie, is ieder leed krachtens de wet door de strafrechtbanken opgelegd als sanctie voor een handeling die de wet verbiedt» (Cass. 14 juli 1924, Pas. I, 473). Met deze omschrijving heeft het Hof van Cassatie een bruikbaar criterium aangewezen, aan de hand van hetwelk de wil van de wetgever in concreto kan worden getoetst. Gaat het om een penaliserende, dan valt die buiten het domein van het strafrecht; is die penaliserende het resultaat van een bestuurs-optreden, dan bevinden we ons voor een administratieve sanctie.

Inzake directe belastingen bepaalt het Wetboek van de inkomstenbelastingen dat bij niet-aangifte of in geval van onvolledige of onjuiste aangifte, de op het niet aangegeven gedeelte van inkomsten verschuldigde belastingen verdriedubbeld worden zonder het bedrag van de inkomsten te mogen overtreffen (art. 334) terwijl de gewestelijke directeur een geldboete kan opleggen voor iedere overtreding van het Wetboek of van de uitvoeringsbesluiten (art. 335). Gedurende geruime tijd is geredetwist omtrent de aard van de penaliserende.

Het Hof van Cassatie besliste dat de belastingverhoging en boete, waarvan sprake, niet tot het strafrecht behoren doch administratieve sancties uitmaken die niet binnen de bevoegdheid van de rechter vallen (Cass. 8 november 1949, Pas. 1950, I, 131) (30). Bij de beslechting van die betwisting vervulde het organiek criterium een meer dan voorname rol. Dit toont een arrest van 17 december 1935 in volgende bewoordingen: «Attendu que... en cas d'absence de déclaration ou de fausses déclarations, l'impôt est porté au triple sur la portion des revenus dissimulés, sans pouvoir dépasser le montant de ces revenus; qu'il s'ensuit que dans ce cas ce n'est pas une "amende" qui est infligée au redevable, mais c'est l'impôt lui-

même qui est fixé au triple sur la portion des revenus dissimulés. Attendu que la fixation de cette imposition incombe donc à l'Administration; que celle-ci la fait figurer au rôle que le directeur rend exécutoire et qu'il n'y avait pas lieu de recourir aux tribunaux...» (Cass. 17 december 1935, Pas. 1936, I, 90).

Niet altijd is de wetgever duister in zijn bedoelingen. Aldus de wet van 9 augustus 1963 die bepaalt dat « onder de door de Koning te bepalen voorwaarden, het comité van de dienst voor administratieve controle, in speciale vergadering bijeengekomen waarop de vertegenwoordigers van de verzekeringsinstellingen niet aanwezig zijn, ten laste van de verzekeringsinstellingen, in geval van overtreding van de wets- of verordening-bepalingen, geldstraffen uitspreekt van 100 tot 1.000 frank »⁽³¹⁾. Het staat buiten twijfel dat door de aanwijzing van het bestuursorgaan dat de penalisatie toepast, i. c. een orgaan van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering, de wetgever een administratieve sanctie heeft gewild.

II. Aan de vaststelling dat de administratieve sanctie geen straf is, zijn belangrijke gevolgtrekkingen verbonden⁽³²⁾:

a) de administratieve sanctie kan worden uitgesproken tegen rechtspersonen (b.v. artikel 99 van de reeds genoemde wet van 9 augustus 1963).

b) de administratieve sanctie kan worden toegepast naast en onafhankelijk van de straf. Aldus worden de overtredingen inzake verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit gerechtelijk vervolgd en bestraft overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 56 tot 63 van de wet van 14 februari 1961 voor economische expansie, sociale vooruitgang en financieel herstel, wat niet wegneemt dat daarnaast het bestuur penaliserend kan optreden bij wege van administratieve sanctie (artikel 101 van de wet van 9 augustus 1963).

Volgens de Franse rechtspraak is de cumulatie van een administratieve sanctie met een strafrechtelijke sanctie steeds mogelijk tenzij de wet zulks uitdrukkelijk uitsluit⁽³³⁾. Het dient gezegd dat sterke bezwaren naar voor kunnen worden gebracht tegen een stelsel dat een tweeluik van sancties instelt: een eerste categorie sancties ter beoordeling van het bestuur, een tweede onderworpen aan de beoordeling van de strafrechter. Gevaar bestaat dat het onafhankelijk van elkaar toepassen van administratieve en strafrechtelijke sancties kan leiden tot met elkaar strijdige beslissingen, wat geen goede rechtsbedeling kan zijn.

Uit het feit dat de administratieve sanctie onafhankelijk staat t.o.v. de straf, volgt nog dat de procedure van gerechtelijke vervolging en de administratieve instructie volkomen autonoom zijn.

c) het bestuur, en het bestuur alleen, kan een dading aangaan over de opgelegde administratieve sanctie.

Het Hof van Cassatie verbrak een arrest waarbij het Hof van Beroep te Brussel een belastingverhoging verminderde die door de directeur der belastingen was toegepast.

« Attendu qu'en accordant au défendeur remise des accroissements d'impôts enrôlés par application de l'article 57 des lois coordonnées relatives aux impôts sur les revenus (thans art. 334 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen), la cour d'appel a excédé les limites de ses pouvoirs et violé cette disposition » (Cass. 8 november 1949, Pas. 1950, I, 131 — met advies van advocaat-generaal W. J. Ganshof van der Meersch).

d) de regel krachtens welke het bedrag van de strafrechtelijke geldboeten dient te worden verhoogd

met 190 opdecimen geldt niet voor de administratieve sancties.

De wet van 5 maart 1952 preciseert: het bedrag der strafrechtelijke geldboeten uitgesproken door de hoven en rechtbanken krachtens het strafwetboek en de bijzondere, zelfs van na deze wet daterende wetten en besluiten, wordt met honderdnegentig decimen verhoogd, zonder dat die verhoging het juridisch karakter van die boeten wijzigt.

e) als administratieve rechtshandeling brengt de wederrechtelijke administratieve sanctie de aansprakelijkheid van de staat met zich⁽³⁴⁾.

Het vraagstuk der staatsaansprakelijkheid uit hoofde van de rechtsprekende handelingen der rechters doet zich niet voor⁽³⁵⁾. Anders is het met de administratieve sanctie: zij is en blijft een administratieve rechtshandeling. Indien door een wederrechtelijke bestuurs-handeling op de subjectieve rechten van de bestuurde inbreuk wordt gepleegd, kunnen de hoven en rechtbanken de Staat of een van zijn onderdelen veroordelen tot het betalen van schadevergoeding⁽³⁶⁾.

f) de administratieve sanctie komt niet in aanmerking voor de uitoefening van het genaderecht dat krachtens artikel 73 van de grondwet aan de Koning wordt toegekend voor de door de rechters uitgesproken straffen.

g) de administratieve sancties belasten niet het individueel strafregister.

C. Storing van de rechtsorde.

De administratieve sanctie onderstelt een voorafgaande storing van de rechtsorde.

Inzonderheid binnen het domein van het administratief recht in de brede zin wordt de uitoefening van een subjectief recht beperkend geconditioneerd door regelen die geen plaats laten aan enig contractueel element. In de verhouding tot het Bestuur kan de particulier de wettelijke bescherming slechts inroepen voor zover hij stipt binnen de perken van de reglementering blijft; de uitoefening van het recht wordt afhankelijk gesteld van een aantal voorwaarden die alle zonder onderscheid dienen vervuld te zijn.

De werknemer die door eigen toedoen van werk is verstoken, kan geen aanspraak maken op werkloosheidsuitkering.

De terugbetaling van geneeskundige verstrekkingen wordt geweigerd aan de verzekerde die geen stageperiode kan aantonen.

Geen pensioen kan bekomen de zelfstandige die het minimum bedrag stortingen niet heeft nageleefd.

Het niet-naleven van de reglementering heeft tot gevolg dat de sollicitant stoot op de oppositie van het bestuur; welnu niet elk afwijzend optreden of negatieve beschikking van het bestuur vormt een administratieve sanctie. Wanneer het college van burgemeester en schepenen een aanvraag om bouwvergunning afwijst omdat ze niet strookt met de plannen van aanleg, dan is de overheidsbeslissing niet meer dan de concrete vaststelling dat de ingediende aanvraag niet conform is met de reglementair gestelde vereisten. Het college treedt niet penaliserend op, de aanvrager heeft geen inbreuk gepleegd op wet of reglement: hij is alleen niet binnen de voorwaarden om zijn recht af te dwingen.

Niet alleen maken de wetten en reglementen een voldoende onderscheid tussen het niet-naleven van de voorwaarden van uitoefening van het recht en het repressief bestuursoptreden onder vorm van administratieve sanctie. Van deze laatste kan alleen sprake

zijn wanneer de wet of het reglement is overtreden.

In het arrest Godart ⁽³⁷⁾ wees de Raad van State er op dat de schorsing of de intrekking van een vergunning geen strafmaatregel is wanneer blijkt dat de voorwaarden waaronder de vergunning is verleend niet meer vervuld zijn.

« Overwegende dat het recht om een vergunning toe te kennen ook het recht insluit om die vergunning in te trekken, indien de voorwaarden waaronder zij werd verleend niet meer vervuld zijn en indien de vormen waarin die vergunning kan worden ingetrokken, zijn in acht genomen; dat die schorsing of die intrekking geen strafmaatregel is. »

Op het vlak van de sociale zekerheid, meer bepaald van de werkloosheidsverzekering, heeft de Raad van State herhaaldelijk gewezen op het duidelijk onderscheid tussen de bepaling die de werkloze ertoe verplicht passende arbeid te aanvaarden en de bepaling die een sanctie oplegt wegens onverantwoorde weigering van passende arbeid. Zo de werkloze gehuwde vrouw zich beroepende op haar huishoudelijke bezigheden weigert in te gaan op de haar aangeboden betrekking, verliest zij haar aanspraak op werkloosheidsuitkering omdat zij niet langer beschikbaar is voor de algemene arbeidsmarkt doch deze weigering op zichzelf volstaat niet om bovendien een administratieve sanctie op te leggen uit hoofde van onverantwoorde werkweigering ⁽³⁸⁾.

Wij ontleen aan het arrest Felix volgende considerans: « Overwegende dat er een duidelijk onderscheid is tussen, enerzijds, de in artikel 77 ter (van het regentsbesluit van 26 mei 1945) bedoelde weigering van een passende betrekking en het met weigering gelijkgesteld voorbehoud voor het aanvaarden van zodanige betrekking, die de werkloze zijn aanspraak op werkloosheidsuitkering doen verliezen, en anderzijds de in artikel 100, vierde lid, bedoelde onverantwoorde weigering van een passende betrekking, die de werkloze vrouw aan strafmaatregelen blootstelt, en dat men derhalve niet kan volstaan met vast te stellen dat de werkloze vrouw voorbehoud maakt voor het aanvaarden van een passende betrekking, waardoor zij onbeschikbaar wordt voor de algemene arbeidsmarkt, om zonder meer haar weigering als onverantwoord te bestempelen ».

Uit die rechtspraak van de Raad van State mag men besluiten dat naar het oordeel van de Raad het concept « administratieve sanctie » zich beperkt tot de administratieve rechtshandelingen waarbij het bestuur penalisierend optreedt, na te hebben vastgesteld dat een wettelijk of reglementair omschreven overtreding is gepleegd ⁽³⁹⁾.

Een open vraag blijft of hieruit mag worden afgeleid dat de waarborgen die, naar analogie met het strafrecht en de strafvordering, het opleggen van administratieve sancties normaliter dienen te omringen, eveneens — zelfs bij afwezigheid van enige uitdrukkelijke tekst — mogen worden ingeroepen in geval van afwijzende bestuurshandeling getroffen op grond van de algemene politietaken die aan het bestuur is toegewezen.

De Franse Conseil d'Etat schijnt die vraag bevestigend te beantwoorden.

« Avec le développement du rôle de l'Etat et la multiplication des attributions de l'Administration, il est apparu cependant qu'un nombre important de mesures administratives correspondaient à la fois à des préoccupations d'intérêt général et à la volonté des autorités administratives de sanctionner un comportement individuel qu'elles estimaient répréhensible. De telles mesures ne pourraient apparaître comme entachées de détournement de pouvoir, car, si elles traduisaient une

intention répressive, la volonté de punir ne constituait pas le motif exclusif de leur intervention. Toutefois, de telles mesures portaient des atteintes assez graves aux droits des citoyens pour qu'on puisse les assimiler à des sanctions et imposer dès lors à l'Administration, même lorsqu'une telle formalité n'est prévue par aucun texte, l'obligation de mettre préalablement l'intéressé à même de discuter les motifs qui allaient déterminer les autorités administratives à agir. C'est pour cette raison que le Conseil d'Etat a peu à peu assimilé à certains égards de telles mesures à des sanctions administratives. L'intérêt essentiel de cette assimilation est d'imposer à l'Administration, lorsqu'elle prend une décision de cette nature, l'obligation, même en l'absence de texte, de mettre en oeuvre préalablement une procédure contradictoire au cours de laquelle l'intéressé doit être mis à même de s'expliquer utilement des griefs qui lui sont reprochés » ⁽⁴⁰⁾.

III. Besluit.

De administratieve sanctie is een feit. De veelheid van bepalingen die het bestuur of het orgaan dat met een bestuursfunctie is bekleed habiliteren om repressief op te treden in de verhouding tot de rechtsgenoten zonder daartoe beroep te moeten doen op de rechterlijke macht, hebben in werkelijkheid het monopolie van de strafrechter — zo dit ooit aan een realiteit heeft beantwoord — doorbroken: het repressief overheidsoptreden is niet beperkt tot het strafrecht *sensu stricto*.

Met een steeds toenemende en ruime toewijzing van disciplinaire attributen aan het bestuur in de organisatie van het nationale bedrijfsleven en van 's lands sociaal - economische verhoudingen, is het aantal administratieve sancties sterk opgegroeid.

Waline ziet in de toename van de administratieve sancties een gevaar voor de grondwettelijke vrijheden. In 1905 schrijft hij: « Alors que la liberté individuelle trouvait traditionnellement sa garantie dans l'intervention nécessaire d'un juge pour prononcer une sanction pénale, la sanction administrative est prononcée par une autorité administrative qui, n'étant ni indépendante ni impartiale, est loin de donner les mêmes garanties » ⁽⁴¹⁾. In 1959 herhaalt hij: « La pratique des sanctions administratives est assez grave... » ⁽⁴²⁾.

De Noord-Nederlandse rechtsliteratuur is niet zo scherp in haar kritiek. Donner gispt de machtsmiddelen van het bestuur doch laat in het midden of de bevoegdheid tot politiedwang al dan niet een uitvloeisel is van de bestuurstaken ⁽⁴³⁾. Vegting stelt vast dat de sterk toegenomen bemoeiingen van de overheid met het economische leven in vele landen nieuwe vormen van administratieve sancties hebben ontwikkeld, zonder aan deze vaststelling enige veroordeling van de administratieve sanctie te verbinden ⁽⁴⁴⁾. Tenslotte uit een opmerkenwaardig referaat van A. Mulder menen wij te kunnen afleiden dat de Nederlandse doctrine geen speciale bedreiging ziet in de praktijk der administratieve sancties ⁽⁴⁵⁾.

En de Belgische rechtsliteratuur. Waar, zelfs bij afwezigheid van enige grondwettelijke tekst, het monopolie van de strafrechter in strafzaken overtuigde en eminente verdedigers heeft gevonden ⁽⁴⁶⁾, is, naar ons weten, tot heden geen gekarakteriseerde kritiek uitgebracht tegen het groeiend administratief optreden met repressieve doeleinden. Wel trekt de doctrine een preciese grens tussen enerzijds de administratieve strafrechtspraak en anderzijds de eigenlijke strafrechtspraak waarbij in beginsel de disciplinaire rechtspraak zou aansluiten ⁽⁴⁷⁾.

Tot besluit van deze studie menen wij te mogen voorop zetten dat de kritiek niet hoeft te slaan op het bestaan van administratieve sancties: het bestuur dwingen bij elke oppositie de interventie van de strafrechter af te wachten is tornen aan de efficiëntie van een degelijke administratie. «Le pouvoir d'administration comprend le droit de statuer au contentieux sur les oppositions que rencontre l'action administrative» (48). De eerbied die de grondwet opeist voor de grondrechten van de burgers, zelfs in hun verhouding tot het bestuur, nopen ons evenwel tot het nodige voorbehoud indien de uitoefening van de bestuursdwang niet dienstig omringd is door en gepaard gaat met werkelijke waarborgen zowel naar de vorm als naar de inhoud die elk arbitrair optreden vanwege de overheid uitsluiten. De waarborgen mogen zich niet beperken tot de sanctie van onwettelijkheid, de waarborgen moeten de toepassing van de administratieve sanctie voorafgaan.

Het hoort tot de orde van de dingen dat de uitoefening van de beteugelingsbevoegdheid door het bestuur niet mag leiden tot de aftakeling van de persoonlijke integriteit.

H. COREMANS.

*Adjunct-lid van het Coördinatiebureau
bij de Raad van State.*

(1) Met het bestuur stellen wij op één lijn de autonome personen van publiek recht waaraan de wetgever een speciale bestuursfunctie heeft opgedragen.

(2) Besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid van de arbeiders, art. 12, gewijzigd bij de wet van 14 juli 1961.

(3) Wet van 20 juli 1962 betreffende de handel in landbouw-, tuinbouw- en zeevisserijproducten, art. 5.

(4) Wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, art. 99.

(5) Art. 88 van de gemeentewet, gewijzigd bij de wet van 30 december 1887.

(6) Wet van 16 november 1961 tot instelling van een Directo- rium voor de kolennijverheid, art. 7.

(7) Art. 335 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen, gecoördineerd op 26 februari 1964.

(8) Wet van 27 mei 1960 tot bescherming tegen het mis- bruik van economische machtsposities, artt. 14 en 15.

(9) Koninklijk besluit van 20 december 1963 betreffende ar- beidsvoorziening en werkloosheid, artt. 195, 196 en 198.

(10) Organiek koninklijk besluit van 22 december 1938 voor- zien bij de wet van 10 juni 1937 houdende uitbreiding van de kindertoeslagen tot de werkgevers en tot de niet-loontrekkende arbeiders, art. 129.

(11) Art. 43 van de wet van 29 juni betreffende de gerechte- lijke bijstand en de toelating om kosteloos te procederen.

(12) C. Colliard, La sanction administrative, in Annales de la Faculté de droit d'Aix, n° 36, 1943, p. 3 en vgl.

(13) Onze wetgeving biedt enkele gevallen waarbij de toe- passing van de administratieve sanctie achteraf onder de con- trole wordt gesteld van de rechterlijke macht. Aldus: artikel 12 van de wet van 19 mei 1949 betreffende de orde der apo- tekers, artikel 11 van de wet van 25 juli 1938 betreffende de orde der geneeseren, artikel 12 van de wet van 19 december 1950 betreffende de orde der dierenartsen, artikel 23 van de wet van 22 juli 1953 betreffende het Instituut der bedrijfsrevi- soren, artikel 33 van de wet van 26 juni 1963 betreffende de orde der architecten; tenslotte nog artikel 7 van de wet van 16 november 1962 op het Kolendirecto- rium. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt nochtans duidelijk dat de door het Kolen- directorium opgelegde straffen van administratieve aard zijn (Gedr. St., Kamer van Volksvertegenwoordigers, B.Z. 1961, nr 160/1, p. 3).

(14) «Il existe un contentieux administratif répressif lorsque la règle de droit dont la violation est réprimée se trouve être une règle de droit administratif». Bonnard, Le contrôle juridic- tionnel de l'administration, p. 75.

(15) A. Mast, Overzicht van het Belgisch administratief recht, 1962, p. 5.

(16) R. Bromberg situeert de administratieve sanctie in het kader van het strafrecht, waarvan zij een aanvulling is op de punten waar genoemde rechtstak zijn eigen doel, betref- fende van het misdrijf en aanpassing van een delinquent, niet kan bereiken. «La défense sociale, le maintien et la protection de l'ordre public peuvent seuls être obtenus par le droit de pré- scription, c'est-à-dire le droit de sanction administrative; à cette fin on ne doit pas faire appel à la peine mais bien à la sanction administrative», R. Bromberg, Du domaine de la peine et de la sanction administrative, in Revue de droit pénal et de criminologie, 1927, p. 387 en vlg.

(17) H. Lenaerts, De burgerlijke, politieke en administratieve

rechten in de bevoegdheidsregeling naar Belgisch recht, 1957, p. 211.

(18) C. Colliard, o.c., p. 65.

(19) A. Vranckx, Administratieve rechtshandelingen, in Admi- nistratief Lexicon, p. 12.

(20) A. Vranckx, o.c., p. 19.

(21) Na te hebben vastgesteld dat de administratieve straf- rechtspraak tot voorwerp heeft «het beteugelen van overtredin- gen op de wetgeving waarbij bepaalde voordelen worden ver- leend», schrijft H. Lenaerts: «De administratieve sanctie wordt doorgaans opgelegd door het rechtscollege dat belast is met de beoordeling der geschillen betreffende de toekenning van het voordeel». H. Lenaerts, Administratieve rechtscolleges, nr 20, in Administratief Lexicon. Die regeling is onbetwistbaar juist doch, naar ons gevoel, beperkt tot die gevallen waar de be- stuurlijke beteugelingsbevoegdheid is voorbehouden aan een administratief rechtscollege, wat buiten het domein van de sociale zekerheid een weinig voorkomend verschijnsel is.

(22) Artt. 19 en 20 van de wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders - Artt. 24 en 25 van de wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden.

(23) O.C., p. 35.

(24) Art. 198 van het koninklijk besluit van 20 december 1963 betreffende arbeidsvoorziening en werkloosheid.

(25) Het genoemd koninklijk besluit van 20 december 1963 is de uitoefening van de aan de Koning krachtens de besluit- wet van 28 december 1944 en de wet van 14 maart 1960 uit- drukkkelijk toegekende habilitatie.

(26) Art. 14 van de wet van 27 mei 1960.

(27) Donner, Nederlands Bestuursrecht, I, 1953, p. 287.

(28) J.H.P. Bellefroid, Inleiding tot de rechtswetenschap in Nederland, 1948, p. 190.

(29) De verhouding van administratieve sancties en straffen, Praeadvies uitgebracht door Mr. A.D. Belinfante en Mr. A. Mulder, H.D. Tjeenk Willink & Zoon, N.V. Haarlem, p. 41-42.

(30) Zie ook het advies van de Raad van State, afdeling Wetgeving. Gedr. St., Kamer van Volksvertegenwoordigers, 1948 49, nr 169, p. 88.

(31) Art. 99 van de wet van 9 augustus 1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering.

(32) Zie M. Waline, Droit administratif, 8e editie, p. 513, G. Viche, La sanction professionnelle, Nation du droit administratif nouveau, Paris 1948; J. Constant, Les systèmes de répression en matière d'infractions économiques, in Les Annales de la Faculté de droit de Liège, 1959, p. 285. - L. Cappuyens, Les in- fractions économiques, in La Revue de droit pénal et de crimi- nologie, décembre 1959, p. 571. - M. Franchimont, Les sanctions en matière de droit pénal économique, in Revue de droit inter- national et de droit comparé, tome XXXV, 1958, p. 466.

(33) Encyclopédie Dalloz, Droit administratif, tome II, V° Sanctions administratives, nr 8; Juris-Classeur Administratif, tome II, fasc. 202.

(34) Juris-Classeur Administratif, tome II, fasc. 202, nr. 96 en V.

(35) «Wat berecht is kan niet meer in twijfel worden ge- trokken, behalve door aanwending van een van de rechtsmid- melen waarin de wet zelf heeft voorzien. Een andere vordering tegen een vonnis instellen, en vooral een vordering tot scha- deloosstelling zou indruisen tegen de uitdrukkelijke wil van de wetgever...» - C. Cambier, De aansprakelijkheid van de open- bare besturen in Administratief Lexicon, nr 96.

(36) A. Mast, Overzicht van het Belgisch administratief recht, 1e druk, p. 351.

(37) Raad van State, arrest Godart, nr 5717 van 21 juni 1957.

(38) Raad van State, arrest Saive, nr 8386 van 24 januari 1961 arrest Felix, nr 8456 van 24 februari 1961; arrest Raemen, nr 8949 van 14 november 1961; arrest Schuer, nr 8967 van 21 november 1961; arrest Haesen, nr 8968 van 21 november 1961; arrest Coomans, nr 8969 van 21 november 1961.

(39) Opmerking verdient dat in het koninklijk besluit van 20 december 1963 betreffende arbeidsvoorziening en werkloosheid, dat het organiek besluit van de Regent van 26 mei 1945 betref- fende de inrichting van de Rijksdienst voor arbeidsvoorziening heeft opgeheven en vervangen, de grens tussen de administra- tieve sancties en de voorwaarden waaronder aanspraak kan worden gemaakt op werkloosheidsuitkering sterk wordt door- getrokken.

(40) Encyclopédie Dalloz, Droit administratif, tome II, V° Sanctions administratives, nr 27.

(41) M. Waline, Traité élémentaire de droit administratif, 5 ed., p. 402.

(42) M. Waline, Droit administratif, 8 ed., p. 512.

(43) Nederlands Bestuursrecht, Tome I, uitgave 1962, p. 311.

(44) W.G. Vegting, Het algemeen Nederlands administratief recht, Deel 1, 1954, p. 415.

(45) A. Mulder, Praeadvies betreffende de verhouding van ad- ministratieve sancties en straffen, 1957, p. 46.

(46) A. Mast, De geschillen van bestuur naar Belgisch recht 1946, p. 76 en v. en Le monopole juridictionnel du pouvoir judiciaire, J.T. 1946, p. 345. - F. Wigny, Droit constitutionnel, 1952, nr 592 - J. Limpens, Le problème de la compétence re- pressive des futures juridictions du travail, J.T. 1957, p. 89.

(47) H. Lenaerts, De burgerlijke, politieke en administratieve rechten in de bevoegdheidsregeling naar Belgisch recht, 1957, p. 221 en van dezelfde auteur: «Administratieve rechtscol- leges, nr 18-20, in Administratief Lexicon.

(48) Cass. 11 december 1905. Pas. 1906, I. 57.

De burgerlijke aansprakelijkheid bij ongevallen op de weg van en naar het werk

In het Belgisch Staatsblad van 26 juni 1964 wordt een wet van 11 juni 1964 gepubliceerd waarbij een wijziging wordt gebracht aan het beruchte artikel 19 van de wet op de arbeidsongevallen.

Het is opvallend dat deze nieuwe wet zonder veel ruchtbaarheid is tot stand gekomen. En nochtans heeft deze nieuwe bepaling zeer ernstige gevolgen op het stuk van de burgerlijke aansprakelijkheid bij arbeidsongevallen, meer speciaal de ongevallen van en naar het werk. Het gaat hier om een wijziging van het derde lid van artikel 19. Klarheidshalve laten wij hier de twee teksten volgen:

Vroegere tekst.

Onverminderd de rechtsvordering voortvloeiend uit deze wet, behouden de getroffenen en de rechtverkrijgenden het recht om tegen de personen, verantwoordelijk voor het ongeval, buiten het bedrijfshoofd of zijn werklieden en gelastigden, vergoeding voor de veroorzaakte schade te eisen, overeenkomstig de regels van het gemeen recht.

Wet van 11 juni 1964.

Onverminderd de rechtsvordering voortvloeiende uit deze wet, behouden de getroffenen en de rechtverkrijgenden het recht om tegen de personen, verantwoordelijk voor het ongeval, vergoeding voor de veroorzaakte schade te eisen overeenkomstig de regels van het gemeen recht. Van dit recht mag echter tegen het ondernemingshoofd of diens arbeiders en aangestelden gebruik worden gemaakt indien het ongeval zich op de weg naar of van het werk heeft voorgedaan.

Deze nieuwe wet is tot stand gekomen dank zij het initiatief van volksvertegenwoordiger Lebas, die op 22 november 1960 een wetsvoorstel neerlegde strekkende tot wijziging van het derde lid van artikel 19 (Parlementaire Bescheiden, 1960-1961, document nr. 660). Het wetsvoorstel werd echter tijdelijk begraven, zoals zo dikwijls gebeurt, maar ter zitting van 13 juni 1963 legde de heer Lebas opnieuw zijn voorstel neer, ditmaal tegengetekend door de heren Lefère, Petre en Willot (Document 1962-1963, nr. 593,1).

De commissie van Sociale Voorzorg behandelde het wetsvoorstel in haar zitting van 5 maart 1964 en kwam tot een licht gewijzigde tekst (Document 1962-1963, nr. 593, 2°). De behandeling in de Kamer van Volksvertegenwoordigers had plaats op 18 maart 1964: er werd geen ebenedijd woord aan dit nochtans belangrijk voorstel gewijd. Het wetsvoorstel werd goedgekeurd op 19 maart 1964. Op 28 mei 1964 heeft de commissie van Arbeid en Tewerkstelling en van Sociale Voorzorg van de Senaat een zeer korte bespreking gewijd aan de voorgestelde tekst en op 4 juni 1964 werd het wetsvoorstel, ook zonder enige bespreking door de hoge vergadering goedgekeurd. (Parlementaire Bescheiden, Senaat, 1963-1964, nr. 254.) Deze wet is verschenen in het Staatsblad van 26 juni 1964 en is derhalve van kracht geworden op 6 juli 1964.

Men kan zich afvragen hoe het toch mogelijk is dat zulk een wetsvoorstel, dat nochtans op juridisch en sociaal gebied, verstrekkende gevolgen heeft, bij de afgevaardigden van het volk niet meer belangstelling heeft gewekt. Waarom gaat het inderdaad?

In onze studie «De burgerlijke aansprakelijkheid bij arbeidsongevallen» (Larcier, 1962), hebben wij niet

minder dan 126 bladzijden gewijd aan de bespreking van het fameuse artikel 19 van de wet op de arbeidsongevallen. Terecht immers schreef Prof. Van Goethem in het voorwoord op dit werk: «Het is de lezer van dit werk wellicht bekend, dat het artikel 19 van de wetgeving inzake arbeidsongevallen een onafgebroken reeks van problemen en moeilijkheden heeft gewekt. Het is in de rechtsleer een beroemd bijna een berucht artikel geworden, omdat het bij uitstek heeft aanleiding gegeven tot aarzelingen, tot twijfel en dus tot geschillen».

En daar komt nu volksvertegenwoordiger Lebas voor de dag met een voorstel om door tussenkomst van de wetgever zelf een eind te stellen aan een zeer belangrijke betwisting en de vroede vaders van Kamer en Senaat achten het zelfs niet nodig er één woord aan te besteden!

Wat er ook van zij: laten wij ons gelukkig achten dat de wet van 11 juni 1964 is tot stand gekomen.

Inderdaad, zoals ik schreef in hogervermelde studie (blz. 14 nr. 3) bevat artikel 19 van de samengeschatte wetten op de arbeidsongevallen twee belangrijke principes:

1. het vestigt de burgerlijke immuniteit van het bedrijfshoofd, de werkmakers en de aangestelden, met als enige uitzondering hierop, de opzettelijk teweeggebrachte ongevallen;

2. het grijpt terug naar het gemeen recht zodra de verantwoordelijkheid van een derde persoon in het gedrang komt.

In verband met punt één van deze hoofdgedachten herhalen wij in het kort: ingevolge artikel 19 kan het slachtoffer van een arbeidsongeval tegenover zijn patroon slechts één vordering instellen, nl. deze gebaseerd op de wet van 1903, strekkende tot het bekomen der forfaitaire vergoedingen (behalve bij opzettelijk veroorzaakte ongevallen). M.a.w., zelfs ingeval van fout vanwege de patroon, zijn aangestelde of van een werkmaker hebben het slachtoffer of zijn rechtverkrijgenden slechts recht op de forfaitaire vergoedingen. Zij kunnen dus geen vordering naar gemeen recht (art. 1382 en volg. B.W.B.) instellen.

Dit principe heeft echter ernstige betwistingen uitgelokt in verband met de ongevallen op weg van en naar het werk. Inderdaad, daar waar voor arbeidsongevallen op het werk zelf beschouwingen als «solidariteit tussen de werkmakers, burgerlijke aansprakelijkheid van de patroon voor fouten van zijn aangestelden (art. 1384, al. 1) en dies meer» zeker de burgerlijke immuniteit van de patroon, de aangestelden en de werkmakers verrechtvaardigden, lag de toestand gans anders voor ongevallen op weg van en naar het werk. Op weg van en naar het werk staat de werknemer immers niet onder leiding, gezag en toezicht van de patroon voor zijn aangestelde (R. O. Dalcq, Les causes de responsabilité, Les Nouvelles, nr. 1898-3.) Weliswaar werden door het wetsbesluit van 13 december 1945 de risico's van de normale weg van en naar het werk gedekt door de verplichting die de patroon werd opgelegd ook voor deze ongevallen de wettelijke forfaitaire vergoedingen uit te betalen. Maar was het ook nodig hier het gewoon gemeen recht uit te schakelen? Waarom zou een arbeider die het slachtoffer is van een ongeval op de weg van en naar het werk, dat veroorzaakt is door een werkmaker, bijvoorbeeld geen recht hebben op een vergoeding voor morele schade? Rechtsleer en rechtspraak zijn op dit stuk heftig verdeeld geweest. Mad. E. Claeys-

Leboucq heeft in een artikel « Le recours entre membres du personnel d'une même entreprise en cas d'accident causé sur le chemin du travail » (Journal des Tribunaux, 1963, blz. 2 en volg.), met argumenten die zeker niet te verwaarlozen zijn, nog eens het proces gemaakt van de rechtspraak die het Hof van Cassatie heeft aangenomen terzake. Het Hof van Cassatie heeft inderdaad in een reeks van beslissingen de rechtspraak gevestigd dat de burgerlijke immuniteit van het bedrijfshoofd, zijn aangestelde en de werkmakers ook van toepassing is op de ongevallen overkomen op de weg van en naar het werk. (Zie arrest van 11 juli 1949, Pas., 1949, I, 541; 3 november 1952, Pas., 1953, I, 118; 5 oktober 1953, Pas., 1954, I, 70; 15 februari 1954, Pas., 1954, I, 525; 5 december 1955, Pas., 1956, I, 319; 27 oktober 1958, Pas., 1959, I, 205; 9 november 1959, Pas., 1960, I, 280.)

Zeër terecht doet Mad. Claeys-Leboucq echter opmerken dat het hoogste Hof telkens verschillende motieven aanhaalt om zijn stelling te verrechtvaardigen. De hoven en rechtbanken zijn echter ondanks deze formele stelling van het Hof van Cassatie verdeeld gebleven over deze kwestie. Ten bewijs:

— Vóór de stelling van de burgerlijke immuniteit voor de weg-werkongevallen: Ber. Brussel, 21 maart 1952, Bull. Ass., 1952, blz. 387; Ber. Brussel, 27 november 1951, Bull. Ass., 1952, blz. 385; Ber. Luik, 18 juni 1958, Bull. Ass., 1959, blz. 357; Corr. Rb. Brussel, 14 juli 1950, Bull. Ass., 1950, blz. 586; Rb. Brussel, 27 november 1951, Bull. Ass., 1952, blz. 387; Rb. Luik, 20 mei 1953, Bull. Ass., 1953, blz. 368; Corr. Rb. Hoei, 25 nov. 1954, Bull. Ass., 1955, blz. 218 (hervormd door Ber. Luik, 17.3.1955); Pol. Rb. Seraing, 7 jan. 1955, Bull. Ass., 1955, blz. 352; Rb. Aarlen, 12 dec. 1956, Bull. Ass., 1957, blz. 518; Corr. Rb. Luik, 8 jan. 1958, Bull. Ass., 1958, blz. 147, enz. enz.

— Tegen de stelling van de burgerlijke immuniteit voor de weg-werkongevallen: Ber. Brussel, 19 febr. 1949 (verbroken door het arrest van Cassatie van 11 juli 1949); Ber. Gent, 18 jan. 1952, Bull. Ass., 1952, blz. 208; Ber. Luik, 17 maart 1955, Bull. Ass., 1955, blz. 228 (verbroken door Cassatie op 5.12.1955); Rb. Gent, 19 mei 1951, Bull. Ass., 1951, blz. 651; Rb. Brussel, 21 juni 1949, Bull. Ass., 1951, blz. 350; Rb. Hoei, 4 april 1953, Bull. Ass., 1953, blz. 538, (verbroken door Cassatie 5.10.1953); Vrederecht Hollogne-aux-Pierres, 24 maart 1953, Bull. Ass., 1953, blz. 242, enz. enz.

Voor meer lectuur, zie o.m. O. De Leye, De vergoeding van de arbeidsongevallen, nr. 351; E. Claeys-Leboucq, Argumenten tegen het verhaal op grond van het burgerlijk recht, Tijdschrift voor Sociaal Recht, 1961, blz. 192-193; G. Wets, Nota, onder Brussel, 21 juni 1949, Bull. Ass., 1951, blz. 354; Suzanne Rouffy, Observations, onder Ber. Luik, 17 maart 1955, R.G.A.R., 1955, nr. 560; R. O. Dalcq, L'interprétation de l'article 19 § 3 des lois coordonnées sur les accidents du travail, J.T., 1956, blz. 401; F. Verhulst, Nota in J.T., 1963, blz. 141.

Aan gans deze betwisting wordt thans door de wet van 11 juni 1964 een einde gesteld. Voortaan kan dus een werknemer, slachtoffer van een ongeval op de weg van en naar het werk *wel* een actie in gemeen recht instellen tegen zijn patroon, diens aangestelde of een werkmaker. M.a.w. voor wat de weg-werkongevallen betreft, zijn de patroon, de werkmaker en de aangestelde als « derde » te beschouwen. Het slachtoffer behoudt natuurlijk het recht op de forfaitaire vergoedingen en anderzijds wordt er ook niets gewijzigd aan de beginselen van de burgerlijke aansprakelijkheid. Alleen vervalt de burgerlijke immuniteit van het bedrijfshoofd, de aangestelde en de werkmakers voor wat de ongevallen van en naar het werk betreft.

Deze wetsbeschikking heeft, zoals wij reeds hoger zegden, zeer verstrekkende gevolgen.

1. In het verslag van de heer Posson, op het wetsvoorstel Lebas (Doc. Kamer van Volksvertegenwoordigers, 1962-1063, 593, 2) lezen wij:

« Het aantal ongevallen op de weg van en naar het werk neemt voortdurend toe, en zij worden van jaar tot jaar van ernstiger aard: in 1963 waren er, op 1.122 personen die ter plaatse de dood vonden, 190 slachtoffers van een ongeval op de weg naar of van het werk. Tijdens hetzelfde jaar kwamen de helft van het totaal aantal wegongevallen voor op de weg naar of van het werk. Het is dus van belang dat de getroffen en hun rechthebbenden de vergoeding van de uit die ongevallen volgende schade onder dezelfde voorwaarden bekomen als het geval zou zijn voor ongevallen die onder het gemeen recht vallen, zonder dat zij het in de beginselen van de huidige wetgeving (wet van 1903 en wet van 13 december 1945) vervatte voordeel verliezen ».

De nieuwe wetsbeschikking biedt derhalve aan het slachtoffer van een weg-werkongeval een zeer groot voordeel, nl. de optie tussen de gemeenrechtelijke vergoeding en de forfaitaire vergoedingen, ook wanneer de dader van het weg-werkongeval een werkmaker of het bedrijfshoofd of diens aangestelde is.

2. Maar de medaille heeft ook een keerzijde: daar waar voorheen de arbeiders op weg van en naar het werk, zich konden schuilen achter de burgerlijke immuniteit van artikel 19, krijgen zij thans een nieuw en zwaar risico te dragen: indien zij op weg van of naar het werk een ongeval veroorzaken aan een werkmaker kunnen zij *persoonlijk* aangesproken worden. Het gevolg daarvan is dat de arbeider er alle belang bij heeft dat hij zijn burgerlijke aansprakelijkheid goed laat verzekeren, zelfs als voetganger of fietser.

3. Dat is des te meer het geval omdat door het spel van artikel 19, waarbij de patroon of de wetsverzekeraar door het uitbetalen van de forfaitaire vergoedingen gesubrogeerd worden in de rechten van het slachtoffer of diens rechtverkrijgenden (zie onze studie, blz. 59 en volgende) nu ook een verhaalsrecht krijgt tegen de aansprakelijke van het ongeval, ook al is dit een arbeider in dienst van dezelfde patroon als het slachtoffer. Het 8° lid van artikel 19 werd immers niet gewijzigd, waar gezegd wordt: « De rechtsvordering tegen de aansprakelijke derde personen kan zelf door de ondernemer, op eigen risico, de getroffene of rechtverkrijgende in rechte vervangende, worden ingesteld ».

Uit de besprekingen in de commissies die de stemming van de wet van 11 juni 1964 voorafgingen blijkt immers voldoende dat voor wat de ongevallen van en naar het werk betreft, de patroon, zijn aangestelde en de werkmakers als « derden » worden beschouwd. Persoonlijk menen wij dat dit aspect van het probleem aan de wetgever is ontgaan. Het betekent nochtans een zekere sociale *achteruitgang*. Het zou ons dan ook niet verwonderen indien er eerlang protesten zouden oprijzen tegen deze nieuwe regeling!

4. Moet het dan nog onderstreept worden dat de wet van 11 juni 1964 voor de verzekeringen een dure grap gaat worden? De heer Lebas schreef trouwens in zijn memorie van toelichting (Doc. Kamer van Volksvertegenwoordigers 1962-1963, nr. 593, 1):

« Deze beperking van de schadeloosstelling komt in feite ten goede aan de verzekeringsinstelling, bij wie de voor het ongeval aansprakelijke persoon zich verplicht tegen een onbeperkt risico heeft verzekerd, ter-

wijl toch het risico door de bepalingen van de wet van 1903 op de arbeidsongevallen wordt beperkt».

Deze «beperking» valt nu weg en het slachtoffer, het bedrijfshoofd (of de wetsverzekeraar) hebben in de toekomst ook een rechtstreeks recht tegen de verzekering van de medearbeider-dader van het ongeval, wanneer deze het ongeval veroorzaakt met een voertuig dat verplicht verzekerd is (wet van 1 juli 1956). Dit rechtstreeks recht bestaat natuurlijk ook tegen de dader zelf.

5. Ten slotte herhalen wij dat de nieuwe wet van 11 juni 1964 niets gewijzigd heeft aan de gewone beginselen van de burgerlijke aansprakelijkheid. Een werknemer op weg van en naar het werk is evenmin als voorheen een aangestelde van het bedrijfshoofd, zodat deze laatste thans evenmin als vroeger burgerlijk aansprakelijk kan gesteld worden voor de fouten bedreven door een arbeider op weg van of naar het werk.

A. VANDEURZEN,
Doctor Juris.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 2 december 1963.

Voorzitter : M. Belpaire.

Raadsheer-verslaggever : M. Naulaerts.

Advokaat-generaal : M. Mahaux.

Faillissement. — Ophouden van betaling en wankelen van het krediet. — Soevereine vaststelling en beoordeling door de feitenrechter. — Schending van art. 583 F.W.

Het wankelen van het krediet hangt eng samen met de ophouding van betaling, die immers een gevolg is van het gemis aan krediet. De rechter bepaalt soeverein de aard der feiten, die de ophouding van de betaling veroorzaakt hebben; hij oordeelt ook of het niet betalen van de handels of burgerlijke schulden van die aard is, dat het het krediet van de handelaar aan het wankelen brengt en het gemeenschappelijk pand van zijn schuldeisers in gevaar brengt.

Zo het over het algemeen onverschillig is te weten welke middelen de handelaar aanwendt om zijn krediet te handhaven dienen die middelen nochtans regelmatig te zijn.

Door art. 583 Fw, is alleen de bekendmaking van de misdrijven van bedrieglijke en eenvoudige bankbreuk voorgeschreven; dit art. wordt miskend door het arrest, dat ook de bekendmaking van de andere door het arrest bestrafte misdrijven beveelt.

Vermeersch en Buckens

Gelet op het bestreden arrest, op 17 november 1962 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

Over het eerste en het tweede middel samen, beide afgeleid uit de schending van artikel 437 van het Wetboek van koophandel, het eerste, doordat het bestreden arrest, uitspraak doende over de telastleggingen van bedrieglijke en eenvoudige bankbreuk ten laste van aanleggers en vooropstellende dat bankbreuk de staat van faillissement onderstelt, dusdanige staat afleidt uit het feit «dat het niet te betwisten valt dat, van in den beginne tot in 1960 en zelfs verder, de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid «Manatex» haar betalingen gestaakt heeft en dat haar krediet daardoor geschokt is»;

terwijl artikel 437 van het Wetboek van koophandel het wankelen van het krediet niet als een gevolg van de staking van betalingen, maar als een tweede en afzonderlijk vereiste van het faillissement beschouwt;

het tweede, doordat het arrest beslist dat de vennootschap «Manatex» haar voortgezette bedrijvigheid slechts te danken heeft aan een schijnkrediet;

terwijl voormeld artikel geen onderscheid maakt tussen een werkelijk en een schijnkrediet;

Overwegende dat het wankelen van het krediet eng samenhangt met de ophouding van de betaling die immers het gevolg is van een gemis aan krediet; dat de rechter soeverein de aard der feiten, die de ophouding van de betaling veroorzaakt hebben, bepaalt en oordeelt of het niet betalen van de handels of burgerlijke schulden van die aard is dat het het krediet van de handelaar aan het wankelen brengt en het gemeenschappelijk pand van zijn schuldeisers in gevaar brengt;

Overwegende dat, zo het over het algemeen onverschillig is te weten welke middelen de handelaar aanwendt om zijn krediet te handhaven, die middelen nochtans regelmatig dienen te zijn; dat de rechter het faillissement uitspreekt of vaststelt indien die middelen kunstmatig, ongeoorloofd of bedrieglijk zijn, nu het wankelen van het krediet slechts uitgesloten kan zijn wanneer de handelaar een werkelijk krediet, met uitsluiting van alle schijnkrediet, blijft genieten;

Dat de middelen naar recht falen;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van artikel 575 van het Wetboek van koophandel,

doordat het bestreden arrest, na vooropgesteld te hebben dat de misdrijven van bankbreuk slechts kunnen vastgesteld worden ten opzichte van een gefailleerde handelaar, behoudens de gevallen bepaald in de artikelen 66 en 67 van het Strafwetboek en 575 van het Wetboek van koophandel, en na vastgesteld te hebben dat de feiten van de telastlegging betrekking hebben op een handelsbedrijvigheid door aanleggers uitgeoefend in het raam van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, waarvan het beheer volledig en uitsluitend van aanlegger uitging, terwijl aanlegster de officiële handelsbescheiden tekende als zaakvoester, het bestaan van geen enkele van de vereisten gesteld door artikel 575 van het Wetboek van koophandel of, althans wat aanlegger betreft, door de artikelen 66 en 67 van het Strafwetboek vaststelt;

Overwegende dat het arrest, wat aanlegger betreft, vaststelt dat de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid «Manatex» zich in staat van faillissement bevindt en dat het beheer van die vennootschap volledig en uitsluitend van aanlegger uitging; dat het alzo in de persoon van aanlegger de hoedanigheid van feitelijk orgaan, dat strafrechtelijk verantwoordelijk is voor de gefailleerde vennootschap, vaststelt;

Dat hieruit volgt dat aanlegger als dader met de vennootschap de misdrijven van bankbreuk heeft uitgevoerd en hij als dusdanig werd veroordeeld;

Overwegende dat het arrest, wat aanlegster betreft, vaststelt dat zij sedert 1956 als zaakvoerster de officiële handelsbescheiden van de vennootschap onder meer de balansrekeningen, getekend heeft en zodoende aan aanlegger een onmisbare hulp verleend heeft, in de zin van artikel 66 van het strafwetboek, om de kwestieuze handelsbedrijvigheid uit te oefenen, bijstand welke tot het ontstaan van de feiten van de telastlegging heeft bijgedragen;

Dat het middel niet kan aangenomen worden;

Over het vierde middel, afgeleid uit de schending van artikel 577 van het Wetboek van koophandel, doordat het bestreden arrest aanleggers wegens bedrieglijke bankbreuk veroordeelt en zich er toe beperkt te verklaren «dat het bedrieglijk opzet en het oogmerk om te schaden ten opzichte van de massa der schuldeisers evident zijn»,

terwijl aanleggers bij conclusies de afwezigheid van zodanig opzet tegengeworpen hadden en het antwoord van het arrest, dat dit opzet evident is, geen wettelijk bewijsmiddel uitmaakt;

Overwegende dat de door het middel gecritiseerde reden enkel in verband staat met de veroordeling van aanleggers wegens bedrieglijke bankbreuk op grond van artikel 577, 1°, van het Wetboek van koophandel, om in de balansrekening per 31 december 1958 het materiaal valselijk afgeschreven te hebben uit het actief door de melding van een verkoop ad 40.000 F met een verlies van 306.515,25 F;

Overwegende dat het arrest aanleggers wegens hetzelfde misdrijf veroordeelt om op twee andere wijzen de inhoud van de boeken vervalst te hebben, en uiteenzet waarin het bedrieglijk opzet en het oogmerk om te schaden dienaangaande bestaan;

dat het aanleggers tevens veroordeelt wegens bedrieglijke bankbreuk op grond van artikel 577, 2°, van het Wetboek van koophandel, wegens eenvoudige bankbreuk en wegens valsheden in geschriften en gebruik ervan;

Dat het voor al deze feiten, spruitende uit een en hetzelfde misdadig opzet, slechts één straf uitspreekt; dat, daar de uitgesproken straf gerechtvaardigd blijft wegens die andere misdrijven, het middel, bij gebrek aan belang, niet ontvankelijk is;

Over het middel ambtshalve afgeleid uit de schending van artikel 583 van het Wetboek van koophandel;

Overwegende dat aanleggers veroordeeld werden wegens bedrieglijke en eenvoudige bankbreuk, valsheden in geschriften en gebruik er van;

Overwegende dat het arrest, bij bevestiging dienaangaande van het vonnis van de eerste rechter, de bekendmaking er van beveelt, en onder meer de inlating bij uittreksel in het Belgisch Staatsblad en in een dagblad;

Overwegende dat artikel 583 van het Wetboek van koophandel de bekendmaking van de krachtens inbreuken op de artikelen 573 tot 578 van hetzelfde wetboek uitgesproken arresten en vonnissen van veroordeling voorschrijft;

Dat derhalve de bevolen bekendmaking ten deze slechts wettelijk gerechtvaardigd is voor zover zij die misdrijven van bedrieglijke en eenvoudige bankbreuk bedoelt, met uitsluiting van de andere door het arrest bestrafte misdrijven;

En overwegende, voor het overige, dat de substantiële of op straffe van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest voor zover het de bekendmaking van een andere veroordeling dan die uitgesproken wegens bedrieglijke en eenvoudige bankbreuk beveelt;

Verwerpt de voorziening voor het overige;

Beveelt dat van dit arrest melding zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt aanleggers tot de vier vijfden van de kosten, laat het overige vijfde van de kosten ten laste van de Staat;

Zegt dat er geen aanleiding bestaat tot verwijzing.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer — 14 april 1964.

Voorzitter: M. Anciaux Henry de Faveaux.

Raadsheer-Verslaggever: M. Perrichon.

Advokaat-Generaal: M. Delange.

Inkomstenbelastingen en opcentiemen van de plaatselijke besturen. — Mogen het bedrag van de belastbare grondslag niet te boven gaan.

Het is een algemeen beginsel inzake inkomstenbelastingen dat de aanslag, de belastingsverhoging inbegrepen (art. 57 S.W.I.B.), niet hoger mag zijn dan de belastbare inkomsten.

Het is eveneens van toepassing op de provinciale en gemeentelijke opcentiemen, die met de staatsbelasting waarop zij zijn geënt één enkele aanslag vormen.

Waar de wet bepaalt (stelsel vóór de fiskale hervorming) dat de grondbelasting berust op het kadastraal inkomen, en, zoals dit, een forfaitair karakter bezit, kan geen verschil tussen het kadastraal en het werkelijk inkomen een afwijking aan de hierboven uitgedrukte regel wettigen.

Gemeentebelastingen zijn onwettelijk in zoverre zij hoger zijn dan het beschikbaar verschil tussen het kadastraal inkomen enerzijds en het totaal van de op grondslag van het genoemde inkomen regelmatig gevestigde belastingen van het Rijk en van de provincie anderzijds.

Gemeente Jauche t/ Christens.

Gelet op het bestreden besluit op 17 oktober 1962 door de Bestendige Deputatie van de Provincieraad van Brabant gewezen, waarbij aan verweerder een vermindering van de gemeentelijke opcentiemen in de grondbelasting voor het dienstjaar 1960 wordt toegestaan;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 57 en 83 van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen, gecoördineerd bij het besluit van de Regent van 24 december 1948, doordat de bestreden beslissing om de opcentiemen van verweerders grondbelasting, door eiseres vastgesteld, met een gedeelte te verminderen, steunt op artikel 57, eerste lid, van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen en oordeelt dat krachtens dit artikel het gehele bedrag van de belastingen en van de als straf verschuldigde verhogingen niet hoger mocht zijn dan het niet aangegeven gedeelte van de belastbare

inkomsten en daaruit afleidt dat de bedoelde aanslag van de verwerende partij moet worden verminderd in de maat waarin zij het kadastraal inkomen te boven gaat en hierbij als onwettig beschouwt de verordening die het procent der opcentiemen vaststelt zonder enige beperking, terwijl het genoemde artikel alleen toepasselijk is op de gevallen die het artikel bedoelt en die niets te maken hebben met het onderzochte geval, waarop alleen artikel 83 van toepassing is :

Overwegende dat uit de overwegingen van het bestreden besluit volgt dat de bestendige deputatie, die steunt op de bepaling van artikel 57, eerste lid, van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen, welke de straf van de aldaar bedoelde in gebreke zijnde belastingschuldigen, beperkt tot het bedrag van de niet-aangegeven inkomsten, daarin de bijzondere toepassing heeft ontdekt van een «algemeen beginsel volgens hetwelk, inzake inkomstenbelastingen, de aanslag niet hoger mag zijn dan het bedrag van de belastbare inkomsten», en daartoe overwoog dat dit beginsel nog meer gerechtvaardigd is wanneer het gaat om belastingschuldigen die al hun belastingverplichtingen nagekomen zijn en aan wie dan ook geen enkele straf opgelegd wordt;

Overwegende dat uit dit algemeen beginsel en uit de overweging dat de provinciale en gemeentelijke opcentiemen eenzelfde karakter vertonen als de staatsbelasting waarop zij zijn geënt, en met deze belasting een enkele aanslag op hetzelfde belastbare inkomen vormen, de bestendige deputatie afleidt dat «de opcentiemen in de grondbelasting niet kunnen worden vastgesteld en ten kohiere gebracht dan ten belope van het wettelijk beschikbare bedrag, dat wil zeggen van het verschil tussen het kadastraal inkomen van de onroerende eigendommen en het totaal van de rijksbelastingen (grondbelasting en nationale crisisbelasting)» en beslist dat de opcentiemen onwettelijk zijn en moeten worden verminderd in zover het geheel van de betwiste aanslag het kadastraal inkomen overschrijdt;

Overwegende dat het besluit aldus een wettelijke verantwoording heeft gegeven aan de beperking van het recht om opcentiemen in de grondbelasting te vestigen, welk recht bepaald is bij artikel 83, a, van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen, zoals dit artikel toepasselijk was voor het dienstjaar 1960;

Dat het middel, dat gedeeltelijk rust op een onjuiste uitlegging van het bestreden besluit en naar recht faalt voor het overige, niet kan worden aangenomen;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 4, 5, 11, 83 (artikel 34 van de wet van 24 december 1948) van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen, gecoördineerd bij besluit van de Regent van 15 januari 1948, doordat, voor zover de bestreden beslissing hierop steunt dat de belasting nooit het getroffen inkomen mag overschrijden, zij zich te dien aanzien toch ten onrechte houdt aan het kadastraal inkomen, terwijl dit slechts een vermoedelijk inkomen is dat veel lager is dan het wettelijk inkomen, dat alleen in aanmerking moet komen :

Overwegende dat uit de artikelen 4, paragraaf 1, 13, paragraaf 1, vervangen door artikel 1 van de wet van 8 maart 1951, en 33, paragraaf 1, van de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen volgt dat de grondbelasting berust op het kadastraal inkomen en, zoals dit, een forfaitair karakter bezit; dat de wet aldus elke aanvullende grondbelasting uitsluit onder voorwendsel dat het door een belastingplichtige werkelijk verkregen inkomen hoger zou zijn dan het kadastraal inkomen;

Dat daaruit volgt dat het bestreden besluit wettelijk beslist heeft dat de aanslag in geschil niet hoger mocht zijn dan het enige inkomen dat hij wettelijk treft, dat wil zeggen het kadastraal inkomen;

Dat het middel naar recht faalt;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 83 van de wetten betreffende de inkomstenbelastingen, gecoördineerd bij het besluit van de Regent van 15 januari 1948, het genoemde artikel 83 gewijzigd bij artikel 34 van de wet van 24 december 1948, doordat de bestreden beslissing zegt dat de vermindering alleen op de gemeentelijke opcentiemen moet worden aangerekend, en daarbij hierop steunt dat de provincie en de gemeente voor de vestiging van de opcentiemen over dezelfde fiscale rechten en bevoegdheden beschikken en er derhalve geen reden is om hun opcentiemen te verminderen tenzij het bedrag ervan hoger is dan de helft van wat beschikbaar is na afnemings van de rijksgrondbelastingen, terwijl geen enkele wettelijke tekst aan de provincie de helft toekent van het verschil tussen het kadastraal inkomen en het niet door de grondbelasting getroffen deel van dit inkomen, zodat, wanneer het geheel van de belastingen op een onroerend goed hoger is dan het kadastraal inkomen, er reden is, met betrekking tot het gedeelte dat niet door de grondbelasting is opgeslorpt, het beschikbaar saldo te verdelen in de verhouding aangegeven door de provinciale en gemeentelijke opcentiemen en de vermindering te bevelen ten gevolge van deze verdeling;

Overwegende dat het bestreden besluit stelt dat de provinciale opcentiemen ten bedrage van 150 zijn gevestigd bij besluit van de provincieraad van Brabant van 15 oktober 1959, hetwelk is goedgekeurd bij koninklijk besluit van 2 december 1955; dat de gemeentelijke opcentiemen ten bedrage van 2.000 zijn gevestigd bij besluit van de gemeenteraad van de eiseres op 15 december 1959, goedgekeurd door de gouverneur van Brabant op 22 januari 1960;

Overwegende dat uit deze vaststellingen niet volgt dat de provinciale opcentiemen op onwettelijke wijze zouden zijn ingevoerd; dat daarentegen eruit volgt dat de door de eiseres vastgestelde opcentiemen op onwettelijke wijze zijn gevestigd en goedgekeurd, in zover zij hoger waren dan het beschikbaar verschil tussen het kadastraal inkomen enerzijds en het totaal van de op grondslag van het genoemde inkomen regelmatig gevestigde belastingen van het Rijk en van de provincie anderzijds;

Overwegende dat die vaststellingen voldoende zijn ter verantwoording van de beslissing dat de bevolen vermindering uitsluitend moet worden aangerekend op het bedrag van de opcentiemen dat ten voordele van de eiseres ten kohiere was gebracht;

Dat het middel derhalve niet-ontvankelijk is wegens gemis aan belang;

Overwegende dat uit de processtukken waarop het Hof vermag acht te slaan, niet blijkt dat een middel betreffende de openbare orde ambtshalve moet worden opgeworpen;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt eiseres tot de kosten.

NOOT : De principes, die in dit arrest geformuleerd worden, behouden ook na de fiscale hervorming hun volledige waarde.

Het art. 57 van de samengeordende wetten, waarnaar in het arrest verwezen wordt, is thans art. 334 van het wetboek van de inkomstenbelastingen geworden.

Ofschoon de kadastrale perekwatie het verschil tussen de kadastrale en de werkelijke inkomsten van onroerende goederen gevoelig heeft gewijzigd, kan dit verschil nochtans in bepaalde gevallen nog aanzienlijk zijn. Dit verschil kan de grondslag beïnvloeden van de globale belasting, die door de eigenaar zal verschuldigd zijn; het blijft buiten beschouwing voor het vestigen van de onroerende voorheffing.

Verder moet onderstreept worden dat, volgens het Hof van Cassatie, de provinciale opcentiemen eerst moeten toegepast worden. De gemeente mag enkel over het saldo beschikken.

I.C.B.

RAAD VAN STATE

6e Kamer. — 4 juni 1964

Voorzitter: M. Declaire.

Raadsleden: M. Coyette en Mevr. Ciselet.

Substituut-auditeur-generaal: M. Duchatelet.

Pensioenen voor arbeiders en bedienden. — Geschillen. — Beroepsschrift. — Taalregeling.

De werking van de Hulp- en voorzorgskas voor zeevarenden onder Belgische vlag strekt zich uit over het hele land. De taalregeling voor dergelijke openbare dienst is vastgesteld door art. 4 par. 1 van de wet van 28 juni 1932 op het gebruik der talen in bestuurszaken. Daar ter zake de toepasselijke taalregeling die van de Waalse gemeente was waar de tegenpartij haar werkelijke verblijfplaats had, mocht het hoger beroep niet bij een in het Nederlands gesteld beroepsschrift worden aanhangig gemaakt: de beslissing van de Hoge Commissie, ofschoon deze in het Frans werd genomen, berust op machtoverschrijving, daar het beroepsschrift niet ontvankelijk was.

De Hulp- en Voorzorgskas voor zeevarenden onder Belgische vlag t/ Henard, Blanche.

Arrest nr. 10.664.

Gezien het op 14 december 1962 ingediende verzoekschrift, waarbij de Hulp- en Voorzorgskas voor zeevarenden onder Belgische vlag de nietigverklaring vordert van de beslissing van 28 november 1962 waarbij de Hoge Commissie voor pensioenen (3e arbeiderskamer), beschikkend op het door de tegenpartij ingestelde beroep tegen de beslissing van de Commissie van beroep van Antwerpen-Stad, het hoger beroep ontvankelijk maar slecht gegrond verklaart en de beslissing a quo bevestigt;

De door de verzoekende partij aangevoerde middelen daargelaten:

Overwegende dat artikel 5 van de besluitwet van 7 februari 1945 betreffende de maatschappelijke veiligheid van de zeelieden ter koopvaardij, zoals het is gewijzigd bij artikel 4 van de wet van 11 juli 1956, stelt, dat de Hulp- en Voorzorgskas voor zeevarenden onder Belgische vlag een openbare instelling is, onderworpen aan de regelen vastgesteld bij de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op sommige instel-

lingen van openbaar nut; dat de zetel ervan volgens artikel 1, tweede lid, van haar statuten, te Antwerpen gevestigd is;

Overwegende dat de werking van de Hulp- en Voorzorgskas voor zeevarenden onder Belgische vlag zich over het hele land uitstrekt; dat de taalregeling voor openbare diensten of instellingen waarvan de werking zich over het hele land uitstrekt, inzonderheid is vastgesteld door artikel 4, § 1, van de wet van 28 juni 1932 op het gebruik der talen in bestuurszaken; dat de zaken, luidens die bepaling, worden behandeld «in de taal welke de overheden en openbare diensten van de streek moeten gebruiken zonder behulp van vertaling»; dat de ter zake toepasselijke taalregeling die van de gemeente Andenne was, waar de tegenpartij haar werkelijke verblijfplaats had;

Overwegende dat de verzoekende partij hoger beroep heeft ingesteld tegen de beslissing van de Commissie voor ouderdomspensioenen van Antwerpen-Stad, bij een in het Nederlands gesteld beroepsschrift; dat de Hoge Commissie voor pensioenen (3e arbeiderskamer) bij de bestreden beslissing weliswaar uitspraak gedaan heeft in het Frans; dat de Hoge Commissie echter een in strijd met artikel 4, § 1, van de wet van 28 juni 1932 opgesteld beroepsschrift was voorgelegd, zodat de zaak niet op geldige wijze bij haar aanhangig was gemaakt; dat het beroepsschrift niet ontvankelijk was; dat de bestreden beslissing op machtoverschrijving berust;

Overwegende dat, ter zake van de kosten, de tegenpartij geen verwijt treft; dat de kosten ten laste van de verzoekende partij moeten worden gebracht,

Uitspraak doende bij verstek:

Besluit:

Artikel 1. — De beslissing van 28 november 1962 van de Hoge Commissie voor pensioenen is vernietigd.

Artikel 2. — Dit arrest zal op de registers van de Hoge Commissie voor pensioenen worden overgeschreven en melding ervan zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing.

NOTA: Ofschoon de wet van 28 juni 1932 op het gebruik der talen in bestuurszaken afgeschaft werd en vervangen door de wet van 2 augustus 1963 is de toepassingsfeer van de wet in dit geval niet gewijzigd.

Het volstaat art. 1, par. 1, 2° na te gaan, alsook Hoofdstuk V dat het gebruik van de talen regelt in de diensten waarvan de werking het ganse land bestrijkt.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer — 30 juni 1964.

Voorzitter: Mr. Maraite.

Raadsheren: M.M. Vanparijs en Santenaire.

Substituut Procureur-generaal: M. Vandermeersch.

Advokaten: Mrs. Posenaer, Rens, Moerens.

Ascendentenverdeling. — Kenmerken daarvan en niet toepasselijkheid daarop van art. 918 B.W. — Nietigheid op grond van art. 1078 B.W. — Gevolgen.

De eerste rechter heeft terecht aanvaard, dat de litigieuze akte als een boedelverdeling door bloedverwanten in de opgaande linie te beschouwen is (zie nader het arrest).

De bepaling van art. 918 B.W. geldt niet voor de ascendentenverdeling. Door deze verdeling komt een werkelijke boedelscheiding geheel of gedeeltelijk tot

stand; de schenking met voorbehoud van het vruchtgebruik of met last van een lijfrente wordt daarentegen vermoed een vermomde schenking in volle eigendom te zijn.

Indien de verdeling niet gemaakt is tussen alle kinderen (resp. de afstammelingen van de vooroverleden kinderen) is zij nietig (art. 1078 B.W.). Deze nietigheid brengt de nietigheid mede van de door de boedelscheiding beoogde schenkingen.

Maquestiau t/ Maquestiau e.a.

Na partijen, behalve Maquestiau Ferdinand, gehoord te hebben in hun middelen en besluiten;

Na kennisneming van de stukken, o.m. de uitgifte van het aangevochten vonnis, op 10 januari 1962 gewezen door de rechtbank van eerste aanleg te Oudenarde;

Overwegende dat het hoger beroep tijdig werd ingesteld en, evenals het incidenteel beroep, naar de vorm regelmatig is;

1. Overwegende dat de eerste twee geïntimeerden, tegen het vonnis a quo in, voorhouden dat de akte, verleden vóór notaris X. op 16 november 1930, geen ascendentenverdeling inhoudt, geldig is in haar geheel en haar uitwerking moet hebben;

Overwegende dat die akte, die verleden werd voor een ministerieel officier, wettelijk aangesteld voor en ambtshalve onderlegt in dergelijke aangelegenheden, uitdrukkelijk vermeldt in de inleiding dat de schenkingen door de ouders Maquestiau-Dubois gedaan werden «als ascendentenverdeling»;

dat zij als beweegredenen voor de gestelde rechtsbehandeling aanduidt: vergemakkelijken en aanvullen van de vestiging van hun kinderen, alsook betwisting tussen dezen vermijden; dat die aanduiding overeenstemt met de diepere verantwoording van de rechtsfiguur van de ascendentenverdeling (vgl. Kluyskens, Schenkingen en Testamenten, nummer 300; De Page, VIII-2, nummer 1658; Javon, Partages d'ascendants, nummer 11 en 12);

dat de ouders Maquestiau bij die akte ten voordele van twee van hun kinderen, uit hun bestaande vermogen, telkens een welbepaald kavel hebben gevormd en toebedeeld;

dat het beding van toewijzing van de kavels bij vooruitgifte buiten deel en met vrijstelling van inbreng in natura strookt met de rechtsfiguur van de ascendentenverdeling; dat deze rechtshandeling immers de regel van de aanspraak van de afstammelingen op hun aandeel in natura aantast (vgl. De Page, op. cit. nummer 1664 en 1695) zodat de ascendentenverdeling normalerwijs vooropstelt dat de begiftigde afstammeling de hem toegewezen kavel in natura behoudt; dat art. 1079 B.W. zelfs de gebeurlijke gevolgen van beschikkingen bij vooruitmaking, voorkomend in een ascendentenverdeling, voorziet;

dat het bedingen van een jaarlijkse rente ten laste van de afstammeling aan wie een kavel werd toebedeeld veelal voorkomt bij ascendentenverdeling (vgl. De Page, op. cit. nummer 1690; Javon, op. cit., nummer 239; Michenet, Partages d'ascendants, nummer 35100) en zelfs strookt met de aard van de rechtsfiguur, vermits de ascendent zich ontdoet van belangrijke gedeelten van zijn vermogen gedurende zijn leven en redelijkerwijs zijn onderhoud vrijwaart;

dat het bedingen van een som, in te brengen in de nalatenschap van de ascendent door de begiftigde, eveneens strookt met de normale gang van een ascendentenverdeling (vgl. Michenet, op. cit. nummer 35226; Javon, op. cit., nummer 390);

dat de bij de betwiste akte gestipuleerde inbreng kennelijk bedoeld is in het raam van art. 922 B.W.: fiktieve bijvoeging om de boedel samen te stellen en het beschikbaar gedeelte te berekenen; dat het agio-beding, waaraan het bedrag van de inbreng onderworpen werd, de waardeaanpassing ten aanzien van het ogenblik van het overlijden van de schenkers beoogt ten einde zodoende de aanvechting van de ascendentenverdeling uit hoofde van benadeling te vermijden, vermits de waarde van de toebedeelde goederen moet geraamd worden op het ogenblik van het overlijden van de schenker;

dat bij een ascendentenverdeling in de vorm van schenking veelal konventionele terugkeer wordt gestipuleerd (vgl. De Page, op. cit., nummers 1670, 2°; Javon, op. cit., nummers 294, 295; Michenet, op. cit., nummers 35160 en vlg.);

dat het weglaten van sommige kinderen van de schenkers in de betwiste akte niet meebrengt, dat zij geen ascendentenverdeling inhoudt; dat art. 1078 B.W. juist een regeling treft bij dergelijke verdeling met weglating: ingevolge de weglating verandert de handeling niet van aard, doch wordt nietig; dat overigens die weglating beoordeeld wordt naar de toestand bij het overlijden van de schenkers en niet bij het overlijden van de akte;

Overwegende dat hieruit blijkt dat de litigieuze akte een ascendentenverdeling uitmaakt, zoals de eerste rechter aanvaardde;

dat meteen vaststaat dat die akte geen handeling onder bezwarenden voorwaarden inhoudt;

Overwegende dat de bepaling van art. 918 B.W. niet toepasselijk is op de ascendentenverdeling; dat dergelijke rechtshandeling een reële verdeling van nalatenschap — geheel of gedeeltelijk — uitmaakt waarbij het gebruikelijk voorkomt een lijfrente of een vruchtgebruik te bedingen in volle oprechtheid, terwijl een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik of op last van lijfrente wordt aangezien voor niet oprecht en geacht wordt een verpakte schenking te zijn in volle eigendom (vgl. De Page, op. cit., nummer 1459, B, 1°; Thuisbaert, Partage d'ascendants, blz. 25 en 26);

dat de toestemming, gegeven door Maquestiau Simone in de betwiste akte, alsook die gegeven door eerste appellante in de navolgende akte dd. 19 november 1930, derhalve overbodig was; dat de litigieuze akte overigens het overbodige aanwijst vermits zij vermeldt dat de toestemming gegeven wordt voor zover zij nodig is («pour autant que de besoin»);

dat die toestemming aldus evenmin aanwijst dat de betwiste akte geen ascendentenverdeling inhoudt;

2. Overwegende dat, nu de litigieuze akte ascendentenverdeling in de vorm van schenking beoogt en inhoudt, de nietigheid van de ascendentenverdeling meebrengt dat de schenking, die louter de vorm uitmaakt van de bedoelde rechtshandeling en geen zelfstandig bestaan had, eveneens nietig is (vgl. Kluyskens, op. cit., nummer 302; De Page, op. cit., nr. 1713, 4, 1° en 5°; Javon, op. cit., nr. 440, 447, 448, 449; Michenet, op. cit., nr. 35329 en vlg.; enigermate anders Dalloz, Répertoire, Partage d'ascendant, nrs. 374 en 375);

dat, in onderwerpelijk geval, de schenking enkel de vorm uitmaakt van de gerealiseerde ascendentenverdeling en geen zelfstandig bestaan heeft;

dat niets aanwijst dat de ouders Maquestiau tegelijk met de ascendentenverdeling een zelfstandige schenking van de toebedeelde goederen beoogden; dat, zoals hierboven werd verantwoord, de toestemming van de overige afstammelingen in het raam van art. 918 B.W. zonder meer overbodig was en enkel verleend werd

voor zover zij vereist kon zijn voor de onaanvechtbaarheid van de ascendentenverdeling;

Overwegende dat het hoofdberoep dan ook gegrond is;

3. Overwegende dat de Belgische Staat, bij incidenteel beroep, vordert dat de eis van appellanten tot teruggave door derde geïntimeerde van materiaal, meubilair, enz. voor zonder voorwerp, althans voor niet gegrond zou verklaard worden;

Overwegende dat die eis niet afstuit op het vonnis dd. 10 januari 1951 van de rechtbank van eerste aanleg te Oudenaarde; dat dit vonnis weliswaar de schenking, gedaan aan Maquestiau Ferdinand bij akte dd. 16 november 1930, herroept, zodat hierdoor aan de schenker het recht toekomt op de teruggave van de geschonken goederen; dat evenwel thans gevorderd wordt, gelet op de niet-uitvoering van die teruggave ten aanzien van sommige bestanddelen van het geschonken goed, die bestanddelen metterdaad terug te brengen; dit beduidt dat een geschil wordt opgeworpen omtrent de feitelijke gegevens van de teruggave en de omvang en waarde van de terug te geven bestanddelen van het geschonken goed;

Overwegende dat niet blijkt dat advocaat X., die namens de erfgenamen Maquestiau — behalve derde geïntimeerde — onderhandelde met de Dienst van het Sekwester, optredend voor de belangen van derde geïntimeerde over de feitelijke regeling van de teruggave van de hierboven bedoelde bestanddelen van het geschonken goed, een bijzondere lastgeving had ontvangen vanwege appellanten om een dading te treffen in het geschil over die aangelegenheid; dat evenmin in hoofde van notaris X. dergelijk mandaat bewezen is; dat derhalve uit de briefwisseling, gevoerd tussen die raadsman of die notaris en de Dienst van het Sekwester, geen dading over die betwisting blijkt;

4. Overwegende dat de Belgische Staat vordert dat, vooraleer te beslissen over de eis van appellanten tot teruggave, de aangestelde notaris zou gelast worden de staat op te maken van de sommen verschuldigd, door de nalatenschappen Maquestiau-Dubois aan die incidentele appellant en omgekeerd, ingvolge het voormeld vonnis dd. 10 januari 1951;

dat appellanten vragen dat zou beschikt worden dat, indien de teruggave niet gedaan wordt, de waarde van niet-teruggegeven bestanddelen zou geschat worden overeenkomstig hun staat bij de verkrijging van kracht van gewijsde van het vonnis dd. 10 januari 1951 of althans bij het overlijden van vader Maquestiau op 2 november 1954; dat zij eveneens vorderen dat de aangestelde notaris zou opdracht ontvangen het goed toebedeeld aan eerste geïntimeerde openbaar te verkopen en rekening te houden, bij het opstellen van het ontwerp van scheiding en deling, met de gedeetailleerde bestanddelen van het geschonken goed die niet teruggegeven werden;

Overwegende dat de gevolgen van de herroeping van de schenking, gedaan aan derde geïntimeerde, ineens dienen geregeld te worden in het raam van de scheiding en deling: de teruggave van de achtergebleven elementen van het geschonken goed in hun geheel, de vergoedingen wegens door de notaris uitgevoerde lasten en bestede nuttige uitgaven, enz.;

dat de tegenwaarde van het terug te geven goed moest geraamd worden naar het ogenblik waarop het moest teruggebracht worden (De Page, VIII, I, nr. 641);

dat, nu het aan eerste geïntimeerde toebedeelde goed terugkeert tot de nalatenschappen en daarenboven derde geïntimeerde niet bereikbaar is, de openbare verkoop van dat goed noodzakelijk is om tot de scheiding en deling te kunnen overgaan;

dat de aangestelde notaris vanzelfsprekend rekening houden zal met al de niet teruggegeven bestanddelen van het geschonken goed;

5. Overwegende dat de eerste twee geïntimeerden hun rechten reserveren betreffende door hen op de ascendentenverdeling-bij-schenking uitgevoerde lasten, nuttige uitgaven, enz.; dat het past akte te verlenen van dit voorbehoud;

Om die redenen ,

Het Hof,

Wijzend bij verstek tegenover derde geïntimeerde en op tegenspraak tegenover de andere partijen;

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935;

Na Substituut-procureur-generaal Vandermeersch gehoord te hebben in zijn advies uitgebracht in openbare rechtszitting;

Alle andere of meer omvattende konklusies als niet gegrond verwerpend;

Verklaart partijen ontvankelijk in hun hoofdberoep en incidenteel beroep;

Houdt het hoofdberoep voor gegrond, de incidentele beroepen voor niet gegrond;

Bevestigt het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen, behalve betreffende de geldigheid van de akte dd. 16 november 1930 als schenking ten voordele van eerste geïntimeerde;

In dezen opnieuw wijzend, verklaart die akte voor nietig in haar geheel waar zij beschikkingen inhoudt ten aanzien van Maquestiau Germaine, zodat zij noch als ascendentenverdeling noch als schenking te haren voordele uitwerking zal hebben;

Beschikt dat in de opdracht van de instrumenterende notaris begrepen wordt de openbare verkoping van het bij voormelde akte geschonken goed, gelegen te Geraardsbergen, Kattestraat, kadastraal perceel deel van nummer 500/b van sectie A, alsook de vereffening van al de gevolgen van de herroeping van de schenking, gedaan aan Maquestiau Ferdinand;

Beschikt dat de tegenwaarde van de niet door Maquestiau Ferdinand teruggegeven bestanddelen van het hem bij akte dd. 16 november 1930 geschonken goed zal geraamd worden ten aanzien van het ogenblik waarop het vonnis dd. 10 januari 1951, waarbij de schenking herroepen werd, kracht van gewijsde verkregen heeft;

Verleent akte aan de eerste twee appellanten van hun voorbehoud betreffende hun rechten wegens door hen op de ascendentenverdeling-bij-schenking uitgevoerde lasten, bestede nuttige uitgaven en andere posten;

Verwijst de eerste vier geïntimeerden tot de kosten van de aanleg.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer bis. — 13 april 1964.

Voorzitter : M. E. Ceulemans.

Rechters : M.M. R. Majaen en J. Cortvriend.

Advokaten : Mrs. E. Van den Berghe en J. Machiels
loco W. Koelman.

Arbeidsongevallenwet. — Onderwijzend lekenpersoneel van gesubsidieerde vrije onderwijsinstellingen. — Toepasselijkheid van besluitwet van 9 juni 1945.

De arbeidsongevallenwetgeving, die een uitzonderingswetgeving is, is niet toepasselijk op het onderwijzend lekenpersoneel van de gesubsidieerde vrije onderwijsinstellingen.

De besluitwet van 9 juni 1945, die het voordeel van de wetgeving op de arbeidsongevallen heeft uitgebreid tot de werknemers die onder dienstverband met overwegend intellectueel karakter staan, kan niet meer worden ingeroepen door de leerkrachten van de gesubsidieerde onderwijsinstellingen sedert de wet van 29 mei 1959, die een speciaal statuut voor bedoelde leerkrachten in het leven heeft geroepen. Dit statuut is afgestemd op dit van het officieel onderwijs en is een kontrakt sui generis. Het tegenovergestelde, zou een dubbel gebruik van toegestane voordelen voor gevolg hebben.

Kasberg Rosa t./ V.Z.W.D. Openluchtschool
Vrij en Vrolijk.

Gezien de stukken van het geding en onder meer :

1) de uitgifte van het vonnis waartegen beroep, verleend door de Heer Vrederechter van het kanton Ekeren op 27 juni 1963;

2) de hieraangehechte akte van beroep, betekend door het ambt van gerechtsdeurwaarder Frans Aerts te Antwerpen op 29 augustus 1963;

Gelet op de artikels 2, 24, 34, 36, 37 en 38 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord de beide partijen in hun middelen en besluiten ontwikkeld in de Nederlandse taal ter zitting van 4 december 1963;

Overwegende dat het beroep tijdig ingesteld werd en dat het regelmatig is naar de vorm;

Overwegende dat appellante voor de eerste rechter een geding hernam, ingeleid door haar rechtsvoorganger, wijlen Tielemans Alfons, ten einde geïntimeerde te horen veroordelen in betaling van 25.585F verplegingskosten, veroorzaakt door een ongeval dat hem overkomen was en dat hij als een arbeidsongeval beschouwde, reden waarom hij ook zijn rechten op integrale vergoeding hoofdens arbeidsongeval voorbehouden had;

Overwegende dat de eerste rechter inging op de exceptie van onbevoegdheid, opgeworpen door geïntimeerde, om reden dat, vermits wijlen Tielemans als leerkracht opgenomen was in de toelageregeling, voorzien door de schoolpakt-wetgeving, de eerste rechter het regime der arbeidsongevallen niet toepasselijk achtte op partijen, terwijl het gevorderde bedrag de algemene bevoegdheidsgrens van de vrederechter overtreft;

Overwegende dat huidig beroep zich dan ook toespitst op de vraag of de wetgeving betreffende de arbeidsongevallen al dan niet toepasselijk is op het onderwijzend lekenpersoneel van de gesubsidieerde vrije onderwijsinstellingen;

Overwegende dat appellante, erkennend dat wijlen

Tielemans op het ogenblik van het ongeval « in statutair verband » stond, en hij spijs zijn werkonbekwaamheid zijn wedde verder bleef ontvangen en hij voor een speciale commissie is moeten verschijnen, toch voorhoudt dat hij onder het regime der arbeidsongevallen viel, omdat het voorgaande geen afbreuk zou doen aan de reële rechtsverhouding tussen partijen; dat Tielemans, volgens haar, geen staatsbeambte was maar wel een bediende van geïntimeerde, minstens dat hij ten overstaan van geïntimeerde verbonden was door een contract van dienstverhuring voor overwegend intellectuele arbeid; dat zij verder betoogt dat hij slechts in tijdelijk dienstverband aangeworven was;

Overwegende dat geïntimeerde integendeel besluit dat bedoeld contract niet als een gewoon contract van dienstverhuring mag aangezien worden, onder meer omdat de werkgever zich niet eens verbond tot enige uitbetaling van wedde; dat wijlen Tielemans dezelfde voordelen ontving alsof hij in statutair verband zou gestaan hebben ten overstaan van de Staat en dat het niet zou opgaan hem het voordeel van een dubbele vergoeding toe te kennen;

Overwegende dat, voor zover het de rechtbank bekend is, het vraagstuk van de al of niet toepasselijkheid van het regime der arbeidsongevallen op de leerkrachten van het vrij onderwijs nog niet het voorwerp uitgemaakt heeft van een grondige studie in de rechtsleer; dat de bestaande rechtsleer het probleem eerder oppervlakkig aanraakt en blijk geeft van gemis aan distinguo's; dat b.v. Delaruwière en Namèche de arbeidsongevallenwet toepasselijk verklaren op het personeel van de vrije onderwijsinstellingen, wat veel te algemeen is; dat een studie in het Rechtskundig Weekblad 1955-56, kol. 729 deze wetgeving toepasselijk verklaart op alle tijdelijke bedienden, ook van de Staat, wat zeker onjuist is (Cass. 1e K. 7 oktober 1943, Pas, I, 382); dat O. De Leye, onder nr. 20 aanstipt dat de kwestie, die ons bezighoudt, betwist is, maar dan in voetnota verwijst naar twee arresten van Cassatie in verband met de R.M.Z., arresten die echter niet zeggen wat de auteur er wil uithalen; dat het arrest van 18 september 1958 veeleer het tegendeel zegt;

Overwegende dat ook de voorgebrachte gevallen uit de rechtspraak slechts één of ander aspect van het statuut van de leerkrachten onder ogen nemen en dat deze uitspraken dagtekenen van vóór de onderwijswet van 29 mei 1959, toen nog ruime sectoren van het vrij onderwijs buiten het subsidiestelsel vielen en de aldaar werkzame leerkrachten meestal bedienden waren in de zin van de wet op het bediendencontract;

Overwegende dat de wetgeving betreffende de arbeidsongevallen van strikte toepassing is, zodat de voordelen en lasten ervan niet mogen uitgebreid worden tot partijen waarvan het niet vaststaat dat zij onder dit uitzonderingsregime vallen; dat appellante hiervan het bewijs hoeft te leveren;

Overwegende dat de hierna volgende feitelijke elementen niet betwist en door de rechtbank dan ook als bewezen aangezien worden :

— dat de openluchtschool « Vrij en Vrolijk » te Brasschaat, ingericht en beheerd door beroepene, een vrije onderwijsinstelling is, opgenomen in het toelagenstelsel, voorzien door de basiswet van 20 mei 1959, ter uitvoering van het schoolpakt;

— dat wijlen Tielemans aldaar op 12 september 1960 aangeworven werd als leraar schrijnwerker met het oog op een volledige betrekking van 48 uren per week;

— dat, alhoewel bedoeld contract betrekking heeft op een stageperiode, verstrijkend op 11 december 1960, betrokkene na laatstgenoemde datum in dienst bleef;
— dat het ongeval zich voordeed op 6 maart 1961;

Overwegende dat het past het vraagstuk vooreerst te beoordelen, vertrekkend van de wetgeving op de arbeidsongevallen;

Overwegende dat de besluitwet van 9 juni 1945 het voordeel van bedoeld regime ongetwijfeld uitgebreid heeft tot werknemers die, zonder bedienden te zijn overeenkomstig een bediendencontract, niettemin werkzaam zijn mits een contract van verhuring van diensten met overwegend intellectueel karakter;

Dat het toepassingsveld der besluitwet, bij gebrek aan voorbereidende bespreking in de wetgevende kamers, enkel gepreciseerd wordt door het verslag aan de Regent;

Overwegende dat appellante in dit verslag vruchteloos een argument zou zoeken om voormelde besluitwet toepasselijk te doen verklaren op het geval Tielemans;

Dat luidens dit verslag het regime der arbeidsongevallen immers uitgebreid wordt tot alle bedienden (sensu lato), zoals dit begrip verstaan werd in de wet van 1930 op het bediendenpensioen en zoals dit nader toegepast werd door de desbetreffende rechtspraak over de jaren 1930 tot 1945, kortom tot al diegenen die krachten voormelde wet en rechtspraak als bedienden gerangschikt waren;

Overwegende dat zo de leerkrachten van de vrije onderwijsinstellingen in 1930 vermoedelijk onder de wet op het bediendenpensioen vielen, de leerkrachten aan de aangenomen en aanneembare scholen reeds door de wet van 10 juni 1937 opgenomen werden in een speciaal pensioenstelsel voor het onderwijzend personeel, zodat zij met het oog op de pensioenwetgeving niet meer als bedienden aangezien werden (Van Goethem, Leen en Geysen, *Droit de la Sécurité sociale, mise à jour par Van Gorp*, blz. 234); dat bijgevolg de door het verslag aan de Regent bedoelde rechtspraak deze leerkrachten sedert 1937 niet meer als bedienden kon aanzien;

Dat, alhoewel de aangenomen en aanneembare scholen thans niet meer bestaan, de wet van 29 mei 1959 voor hetzelfde personeel de bijzondere wedden pensioenregeling behield, ze nog vervolmaakte en ze tevens uitbreidde tot alle leerkrachten van het gesubventioneerd kleuter, lager, normaal, middelbaar en technisch onderwijs;

Dat het dan ook logisch is hieruit af te leiden dat de besluitwet van 9 juni 1945, zo zij vroeger toepasselijk mocht geweest zijn op een aantal dezer leerkrachten, nu niet meer op hen toepasselijk is, nu zij volledig vreemd geworden zijn aan het pensioenstelsel der bedienden; dat dit overeenstemt met de zienswijze van de Minister van Sociale Voorzorg (Parl. vragen en antwoorden, Senaat, 1961/62, 2.1.62, blz. 202-203) en met deze van de Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur en diens brief aan Mr. Koelman dd. 13 mei 1963;

Overwegende dat het vraagstuk vervolgens dient beoordeeld in het licht van het soort dienstverband dat tussen bedoelde leerkrachten en de inrichtende machten van het gesubventioneerd onderwijs bestaat;

Overwegende dat het niet volstaat een feitelijke band van ondergeschiktheid aan te tonen, zoals ongetwijfeld tussen elk schoolbestuur en zijn leerkrachten bestaat, maar dat een arrest van Cassatie onderlijnende dat, opdat het regime der arbeidsongevallen toepasselijk zij, er een echt contract van verhuring van dien-

sten aanwezig moet zijn (Cass. 2e K. 10 februari 1958, Pas. 1958, I, 628);

Dat appellante de tussen partijen gesloten overeenkomst dd. 12 september 1960 als een contract van dienstverhuring aanziet;

Dat zij echter de vergissing begaat te menen dat, vermits wijlen Tielemans door het aangaan van dit contract geen staatsbeambte geworden is, hij noodzakelijk werkzaam moest zijn onder de banden van een dienstverhuring, zoals deze door het burgerlijk en het sociaal recht begrepen wordt; dat zij aldus uit het oog verliest dat er tussen de status van staatsbeambte en deze van werknemer in privé-dienstverband talrijke tussen- of nevenvormen bestaan, dat aldus de werknemers in talrijke parastatale instellingen, zonder staatsbeamten zijn, werken onder een speciaal statuut dat zowel verschilt van dit der staatsambtenaren als van dit der werknemers in privé-verband;

Dat de aanwezigheid van zulk speciaal statuut in principe de toepassing van het regime der arbeidsongevallen uitsluit (Cass. 1e K., 4 dec. 1959, Pas. 1960, I, 402, in zake het personeel van de N.M.B.S.);

Overwegende dat het gesubsidieerd onderwijs door de wet van 29 mei 1959 en de daaropvolgende wetten en besluiten een zeer uitzonderlijke status bekwaam, gekenmerkt door een intieme dooreenstrengeling van privaats en bestuurlijk recht, status die gecopieerd werd op deze van het officieel onderwijs, meer bepaald van het staatsonderwijs, en er parallel mee loopt;

Dat de rol van het privé-initiatief in dit stelsel vooral neerkomt op het openen, bouwen en besturen van scholen, het wijsgerig en pedagogisch oriënteren van het studie- en opvoedingsplan, waarvan de minimum-inhoud echter reeds wettelijk vastligt, en het kiezen van de persoon van de leerkrachten, mits zij aan de talrijke wettelijke voorwaarden beantwoorden;

Dat, echter eens zo ver, de staatsoverheid rechtstreekt ingrijpt in het raderwerk, niet alleen door bezoldiging en toelagen, maar evenzeer door administratieve, pedagogische, medische en financiële controle;

Dat in dit stelsel de werknemer een statuut bekomt, gecopieerd op dit der leerkrachten uit het officieel onderwijs; dat alhoewel hij benoemd wordt door een privaatrechtelijke rechtspersoon en aan een privé-instelling hij toch de grondwettelijke eed moet afleggen; dat hij één voor het ganse land eenvormige wedden en pensioenregeling bekomt, een gans speciale verlofregeling, alsook een speciaal regime in geval van werkongeschiktheid; dat hij onderworpen wordt aan een stelsel van tuchtsancties net zoals de officiële leerkrachten; dat de werkgever hem vastheid van betrekking moet waarborgen derwijze dat opzeg nagenoeg onmogelijk wordt en contractverbreking aanleiding geeft tot een proceduur voor speciale commissies;

Overwegende dat dit alles illustreert hoever men hier verwijderd is van de dienstverhuring uit het privaats en het sociaal recht en dat men hier ongetwijfeld te doen heeft met een «contract sui generis» waaruit een statuut voortvloeit dat de toepassing van de arbeidsongevallenwet verhindert (zie hoger geciteerd arrest van Cassatie);

Overwegende dat geïntimeerde niet alleen terecht opmerkt dat, indien de vergoeding hoofdens arbeidsongevallen hier toepasselijk moest zijn, zij groten-deels dubbel gebruik zou maken met de voordelen welke de betrokkene reeds uit zijn bijzonder statuut put, maar dat het bovendien ondenkbaar lijkt dat de leerkrachten van het gesubventioneerd onderwijs wel

van het voordeel der arbeidsongevallenwet zouden genieten, dan wanneer hun collega's uit het officieel onderwijs, voor zover de rechtbank juist ingelicht is, hiervan verstoken blijven; dat nochtans het statuut van deze laatsten als model gediend heeft voor dit van de eersten;

Dat de leemten in bedoeld statuut, zoals de niet-vergoeding van de verplegingskosten en het gebrek aan kosteloze ziekteverzekering vatbaar zijn voor verbetering in het raam van dit statuut;

Overwegende dat appellante ook nog voorhoudt dat wijlen Tielemans slechts in tijdelijk dienstverband aangeworven was, maar zonder te preciseren van wanneer zulke leerkracht opgenomen wordt in het hoger beschreven statuut;

Overwegende dat de stageperiode, waarvan het contract gewag maakt, nochtans lang verstreken was op het ogenblik van het ongeval, en de betrokkene ondanks dit verstrijken in dienst was gebleven, in afwachting van zijn definitieve benoeming;

Dat hij dan ook geen «tijdelijke» leerkracht (interimaris) was maar integendeel moet beschouwd worden als een leerkracht onder voorlopige benoeming, die nog enkel de formaliteit van haar vaste benoeming afwacht;

Overwegende dat, bij gebrek aan nadere toelichting van bedoelde rechtssituatie door de partijen, het de rechtbank voorkomt dat betrokkene reeds aan het statuut deelachtig geworden was vermits erkend wordt dat hij, spijs zijn werkonbekwaamheid, zijn wedde bleef ontvangen en dat hij voor de commissie ad hoc is moeten verschijnen; dat zijn dienstprestaties ongetwijfeld ook in aanmerking kwamen voor pensioen en ancienniteit;

Overwegende dat de eerste rechter dus juist vonniste;

Overwegende dat vermits de wet op de arbeidsongevallen ter zake niet toepasselijk blijkt, de gerechtskosten volgens het gemeen recht ten laste van de verliezende partij dienen gelegd (De Leye, nr. 322, litt. d met rechtspraak);

Om deze redenen:

En om deze van de eerste rechter,
De Rechtbank, zetelend in graad van hoger beroep;
Rechtdoende op tegenspraak;
Na er over beraadslaagd te hebben;
Alle andere en strijdige besluiten verwerpend;
Verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond;
Wijst dienvolgens appellante ervan af en bevestigt het vonnis a quo in al zijn bestreden beschikkingen;
Veroordeelt appellante tot de kosten van het beroep.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

23 oktober 1964.

Voorzitter: M. Driessen.

Rechters: M.M. Meers en Toppet.

Advokaten: Mrs. Janssen en J. Geukens.

Pauliaanse rechtsvordering. — Vereisten voor de uitoefening en voor de ontvankelijkheid van deze vordering.

Voor de uitoefening van de Pauliaanse rechtsvordering (art. 1167 B.W.) is vereist: een verarming van de schuldenaar, een benadeling van de schuldeiser en het bedrog van de schuldenaar.

Om ontvankelijk te zijn moet de handeling, waartegen de schuldeiser opkomt, in principe een alsdan opeisbare schuldvordering betreffen.

Bezwaarlijk kan worden aanvaard, dat iemand, die op het punt staat een geding te winnen, bedrog zal plegen om zich onvermogen te maken. In se betekent het uit onverdeelheid treden geen verarming (zie nader het vonnis).

Deroulou t/ Pieters en es.

Overwegende dat de eis gesteund op de pauliaanse vordering ertoe strekt nietig en als niet bestaande te beschouwen de schulderkenning verleden voor notaris Hougaerts in datum van 13 juni 1962 en de akte van deling verleden voor zelfde notaris op 23 februari 1963;

Overwegende dat de wet volgende vereisten stelt tot de vernietiging der handelingen van de schuldenaar, op grond van artikel 1167: 1. een verarming in zijn hoofde; 2. de benadeling der schuldeisers; 3. het bedrog.

Ontvankelijkheid.

Overwegende dat verweerders de ontvankelijkheid van de eis betwisten;

Overwegende dat de pauliaanse vordering om ontvankelijk te zijn, principieel een schuldvordering tot grondslag moet hebben welke eisbaar was ten tijde van de aangevochten handelingen;

Overwegende dat hierop echter een uitzondering voorzien is, namelijk wanneer de gewraakte handelingen gesteld worden met het bepaald opzet toekomstige schuldeisers te benadelen;

Overwegende dat indien aanlegger zijn uitvoerbare titel slechts na de datum der bestreden handelingen kon bemachtigen, het bestaan van zijn vordering en de omvang van zijn schade hun oorzaak vonden in het ongeval van de nacht van 28 op 29 september 1961;

Overwegende dat litigieuze handelingen dan ook op grond van de pauliaanse vordering kunnen vernietigd worden wanneer het bewijs bijgebracht wordt dat de schuldenaar met bekwame spoed, gebruik heeft gemaakt van de procedurele traagheid om zich tussen de datum van het ongeval en de uitspraak van het vonnis onvermogen te maken;

Overwegende dat de eis dan ook ontvankelijk is;

Gegrondeid.

1. *Schulderkenning verleden voor notaris Hougaerts op 13-6-1962.*

Overwegende dat het bewijs niet geleverd is dat de bestreden akte verleden voor notaris Hougaerts op 13-6-62 een verdoken gift zou inhouden;

Overwegende dat uit de vergelijking der data evenmin kan worden aangenomen dat er bedrog gepleegd werd;

Overwegende dat derde verweerster door dagvaarding van 22 mei 1962 huidige aanlegger in betaling voor de vrederechter dagvaardde ten einde schadeloos gesteld te worden voor het verlies van haar paard;

Overwegende dat voornoemde rechter haar door vonnis van 29-6-62 de gevorderde schade toekende; vonnis dat in graad van beroep hervormd werd;

Overwegende dat op het ogenblik van het verlijden der akte (13-6-62) en op datum van de inschrijving ter hypotheek (22-6-62) niets liet voorzien dat Geemers Maria, Paulina uiteindelijk in beroep afgewezen zou worden van haar eis tot schadeloosstelling;

Overwegende dat men zich moeilijk kan indenken dat iemand die op het punt staat zijn geding te winnen bedrog gaat plegen om zich onvermogen te maken;

Overwegende dat de eis voor zover hij de vernietiging van voormelde akte nastreeft dan ook ongegrond voorkomt;

2. *Akte van deling verleden voor notaris Hougaerts op 23-2-63.*

Overwegende dat uit onverdeeldheid treden in se geen verarming inhoudt;

Overwegende dat de prijs der overname in de akte bepaald op 125.000 F geen gunstprijis betekent voor een huis met boomgaard groot 28 a 20 ca, gelegen te Piringen, Tomstraat;

Overwegende dat de overige modaliteiten van de bestreden akte evenmin enige verarming in hoofde van derde verweerster daargestelden;

Overwegende dat de akte van deling de ontknoping is van een jarenlange bespreking tussen de consoorten Geemers, terwijl de inhoud aan de hand van de onderlinge familiale verhoudingen van de partijen te justifiëren valt;

Overwegende dat kwetstige akte dan ook geen enkel subjectief element bevat dat enig bedrog laat vermoeden;

Overwegende dat bij ontstentenis van de twee essentiële grondvoorwaarden zijnde de verarming en het bedrog de actio pauliana ook voor dit deel van de vordering haar toepassing mist;

Gezien artt. 2, 30 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen,

De Rechtbank, statuerende op tegenspraak;

Alle andere en strijdige besluiten van de hand wijzend; verklaart de eis ontvankelijk doch tevens ongegrond;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten van het geding.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

3e Kamer bis. — 18 oktober 1963.

Voorzitter : M. A. van Reeth.

Referendaris : M. K. Caenepeel.

Advokaten : Mrs. N. Biltris, G. Marinus en E. Sneyers.

Notaris. — Terugvordering door de notaris van door hem voor rekening van zijn cliënt voorgesloten registratierechten. — Analogische toepassing van art. 2001 B.W.

Bij het verlijden van een akte treedt de notaris op krachtens een hem door de wet verleende opdracht, niet als mandataris van de partijen.

Opdrachtgever van de notaris is niet alleen hij die het initiatief neemt tot de opdracht aan de notaris, doch ook hij die in de akte als verzoeker, te zamen met de initiatiefnemer optreedt. De notaris mag zich tot elk dezer opdrachtgevers wenden om voor het geheel betaling te bekomen van het honorarium en van de door hem voorgesloten kosten.

Hoewel de notaris geen mandataris is, heeft hij, bij analogie met de regel van art. 2001 B.W., recht op de interesten van de door hem voorgesloten sommen.

De notaris moet niet bewijzen dat zijn opdrachtgever zich vooraf akkoord verklaard heeft met de betaling van de registratierechten, daar de opdrachtgever duidelijk de authenticiteit van de akte verlangd heeft en de wettelijke gevolgen daarvan moet dragen.

E. Lemineur t./ N.V. Hessennatie-Neptunus en de Vennootschap in gezamenlijke naam E. Cartuyfels, F. Morvoet, J. Vigneron (« Discontokantoor der Nationale Bank van Mechelen ») en De Vennootschap in gezamenlijke naam E. Cartuyfels, F. Morvoet, J. Vigneron (« Discontokantoor der Nationale Bank van Mechelen ») t./ Hessennatie-Neptunus.

Gezien de geregistreerde dagvaarding op 18 april 1962 betekend.

Gezien het eploot tot tussenkomst en vrijwaring op 1 juni 1962 betekend.

Overwegende dat beide vorderingen verknocht zijn :

Wat de feiten betreft.

Overwegende dat de coöperatieve vennootschap Hessennatie over een kredietopening met hypothecaire waarborg beschikte bij de tweede verweerster.

dat op 1 juni 1957 de Hessennatie versmolten werd met de naamloze Vennootschap Neptunus, en aldus de naamloze vennootschap Hessennatie Neptunus tot stand kwam.

dat de tweede verweerster op 10 maart 1958 aan de aanlegger notaris Lemineur vroeg een akte van kredietbevestiging op te stellen daar de N.V. Hessennatie Neptunus, eerste verweerster, wenste de bestaande kredieten in haar voordeel behouden te zien;

dat nadat de notaris een ontwerp gezonden had, de tweede verweerster schreef dat een nieuwe akte van kredietopening moest verleden worden;

dat de notaris dit op 23 april 1958 aan de eerste verweerster liet weten en tevens schreef dat voor een krediet van 15 miljoen frank de registratierechten 150.000 fr. zouden bedragen;

dat de tweede verweerster op 9 mei 1958 het projekt met een kredietbevestiging van 13 miljoen frank, na het aanbrengen van een wijziging, terugstuurde aan de notaris;

dat de notaris nog op 10 mei 1958 aan de eerste verweerster schreef dat de kosten van de akte alles inbegrepen, 59.300 fr. zouden bedragen;

dat de notaris op 16 september 1958 aan de eerste verweerster nogmaals een gedetailleerde staat van de akte van krediet bevestiging stuurde, met vermelding dat de registratierechten 130.000 bedroegen;

dat de akte verleden werd op 3 december 1958 en ter registratie aangeboden werd op 8 december 1958;

dat de ontvanger van de registratie eerst een vast recht van 40 fr. inschreef, doch die vermelding doorhaalde en ze verving door de vermelding van een betaling van 130.000 fr.;

dat het voorgaande te vinden is in de door de partijen voorgebrachte stukken en briefwisseling;

dat de partijen verder uiteenzetten dat de eerste verweerster op een niet nader bepaald ogenblik beweerde dat het evenredig recht kon vermeden worden, zodat enkel het vast recht van 40 fr. zou moeten betaald worden;

dat de partij inderdaad de copie van een akte, verleden door een andere notaris, en waarop het vast recht werd toegepast, voorbrengen, doch de redactie van die akte toch wel anders blijkt te zijn dan die van de litigieuze akte;

Dat de akte die uiteindelijk verleden werd, eerst door de notaris aan de Ontvanger der Registratierechten werd voorgelegd en deze verklaarde dat het vast recht zou geheven worden;

dat de ontvanger niettemin een recht van 130.000 fr. hief, en de aanlegger, die zich niet door een voldoende provisie had laten dekken, thans de terugbetaling vordert van dat bedrag dat hij voorgesloten heeft;

Wat het recht betreft.

Overwegende dat een notaris bij het verlijden van een akte optreedt krachtens een opdracht die hem door de wet gegeven is en dus bezwaarlijk als de mandataris van de partijen kan beschouwd worden;

dat de partijen echter de notaris moeten verzoeken hun de hulp van zijn openbaar ambt te verlenen met het doel aan hun overeenkomst het authentiek karakter te verlenen, en de notaris in algemene regel zulks niet mag weigeren;

dat het daarbij geen belang heeft te onderzoeken van welke partij het initiatief uitgaat;

dat als de aanlegger schrijft dat de opdracht hem gegeven werd door de tweede verweerster, zulks enkel mag betekenen dat de tweede verweerster het initiatief genomen heeft, doch daar geenszins kan uit volgen dat de eerste verweerster geen verplichtingen tegenover de notaris zou kunnen hebben;

dat de akte luidt dat ze ten verzoeken van de beide verweersters verleden werd, en het niet kan betwist worden dat de beide verweersters de akte tekenden;

dat de notaris dus wel degelijk op verzoek van de beide partijen opgetreden is;

dat uit de aard van de prestatie van de notaris, namelijk het verlenen van authenticiteit aan de overeenkomst der partijen, volgt dat de notaris zich voor de betaling van zijn honorarium en van de door hem voorgeschoten kosten voor het geheel tot de beide partijen mag richten;

dat de beide partijen immers ieder voor zich van de notaris zijn gehele prestatie verlangd hebben, en het uiteraard ondenkbaar is dat de notaris halve authenticiteit, voor ieder der partijen de helft, zou verlenen;

dat daarvoor de overeenkomst der partijen moet nagegaan worden en bij gebreke van enige bepaling uiteindelijk moet bijdragen tot de betaling;

dat zo het vaststaat dat de notaris de beide partijen voor de volledige betaling van de kosten der akte kan aanspreken, toch nog dient onderzocht te worden wie uiteindelijk moet bijdragen tot de betaling;

dat daarvoor de overeenkomst der partijen moet nagegaan worden en bij gebreke van enige bepaling daarover in de overeenkomst, het gemeen recht moet toegepast worden;

dat het in casu vaststaat dat overeengekomen was dat de kosten der akte ten laste van eerste verweerster zouden vallen;

dat ofschoon de notaris niet handelt krachtens het contractueel mandaat, hij niettemin wegens de principes die aan de basis liggen van artikel 2001 burgerlijk wetboek, op dezelfde manier als voorzien in dat artikel mag aanspraak maken op de intresten van de sommen die hij voorgeschoten heeft;

dat immers juist zoals de mandataris en ook diegene die de zaak van een ander waarneemt (zie De Page, deel V, nr. 428 en nota), recht hebben op intresten, eveneens de notaris die de voorschotten doet, intresten mag eisen omdat hij beroofd wordt van het genot der voorgeschoten sommen, dus een verlies lijdt en het normaal is dat de intresten hem verschuldigd zijn van rechtswege van de dag af waarop hij de voorschotten verricht heeft;

Overwegende dat hierna de middelen onderzocht worden die de verweersters opwerpen om te ontsnappen aan de toepassing van bovenvermelde principes;

Overwegende dat het een loutere bewering is van de eerste verweerster dat zij slechts met de akte kon akkoord gaan op voorwaarde dat er enkel een vast recht diende betaald te worden;

dat noch de aanlegger noch de tweede verweerster het

bestaan van zulke voorwaarde erkennen, en de eerste verweerster er geen enkel bewijs van voorbrengt;

Overwegende dat de eerste verweerster de zaken verkeerd voorstelt waar zij beweert dat zij nooit akkoord is gegaan en evenmin haar toestemming heeft gegeven op de betaling der rechten;

dat de aanlegger dergelijk akkoord niet speciaal moet bewijzen aangezien het volstaat dat de eerste verweerster de authenticiteit van de akte gewild heeft, opdat zij dan ook gebonden zou zijn door de wettelijke gevolgen ervan;

Overwegende dat de eerste verweerster verder aanvoert dat de oorspronkelijke overeenkomst tussen haar en de tweede verweerster zou volstaan hebben en dat het niet nodig was een akte van kredietbevestiging te verlijden;

dat zij echter uit het oog verliest dat dit middel de betrekkingen tussen de verweersters betreft;

dat de tweede verweerster immers van eerst af een notariële akte gewild heeft;

dat de rechtsconstructie van Notaris Van Impe in het advies dat de aanlegger gevraagd heeft aan het Comité voor Studie en wetgeving van de Federatie der Notarissen, voorzeker getuigt van een zeer scherp inzicht in een delicaat probleem, doch dat het voor iedereen die vertrouwd is met delicate rechtsproblemen, begrijpelijk is dat de tweede verweerster de zekere oplossing van een authentieke akte wilde;

Overwegende dat de eerste verweerster nog de nietigheid wegens dwaling inroept;

dat zij echter niet het minste bewijs voorbrengt van haar bewering dat zij niet zou gecontracteerd hebben als zij geweten had dat er een evenredig recht zou moeten betaald worden;

dat dit middel, onder een andere vorm, hetzelfde is als dat van de voorwaarde;

dat uit de voorgebrachte elementen enkel kan afgeleid worden dat de eerste verweerster, juist omdat de tweede verweerster het wilde, wenste dat er een authentieke akte kwam, doch uit niets blijkt dat als zou komen vast te staan dat de akte duurder zou zijn dan zij hoopte, de eerste verweerster haar instemming niet zou gegeven hebben;

Overwegende dat wat de middelen van de tweede verweerster betreft, bezwaarlijk kan aanvaard worden dat de notaris die verzuimt voldoende provisie te vragen voordat hij de akte verlijdt, zijn recht op de terugbetaling van de door hem verrichte voorschotten zou verliezen;

dat het recht van de aanlegger evenmin verloren gaat, omdat hij lang gewacht heeft om het uit te oefenen;

Overwegende dat uit het voorgaande volgt dat de tegeneis van de eerste verweerster tegen de aanlegger ongegrond is, en tevens dat haar tegeneis tegen de tweede verweerster eveneens (ongegrond) lees: alle grond mist;

Om die redenen:

De Rechtbank, maakt melding van de toepassing van artikel 2 van de wet van 15 juni 1935;

voegt de zaken ingeschreven onder nummer 20.703 en 21.733 van de Alg. Rol samen, veroordeelt de verweerster de N.V. Hessennatie Neptunus en de verweerster de vennootschap onder gemeenschappelijke naam P. Cartuyvels, F. Morvoet en J. Vignerot om solidair aan de aanlegger, notaris Lemineur te betalen de som van 129.960 fr. met de verwijlntresten vanaf 8 de

cember 1958 tot de 18 april 1962 en de gerechtelijke intresten sedertdien.

Verwijst ze tevens in de kosten van het geding en begroot deze tot heden aan de zijde van aanlegger op 960 fr.;

wijst de tegeneis van de verweerster, de N.V. Hessennatie Neptunus tegen de aanlegger af als ongegrond;

zegt dat verweerster, verweerster in vrijwaring, de N.V. Hessennatie Neptunus, gehouden is de verweerster, aanlegster in vrijwaring, de vennootschap P. Cartuyvels, F. Morvoet en J. Vigneron, te vrijwaren tegen alle veroordelingen die tegen de aanlegster in vrijwaring uitgesproken zijn ten verzoeken van aanlegger op hoofdeis, Notaris Lemineur, ten hoofdsom intresten en kosten;

veroordeelt verweerster in vrijwaring tot de kosten van in vrijwaringroeping begroot op 980 fr.;

wijst de tegeneis van de verweerster in vrijwaring tegen de aanlegster in vrijwaring af als ongegrond.

VREDEGERECHT TE BRUGGE

3e Kanton. — 25 oktober 1963.

Rechter : M. De Bock.

Advokaten : Mrs. Willems en Schramme.

Huur van handelshuizen. — Verschillende duurtijd van de huur van de handelszaak en van de woning. — Gevolgen.

De wet op de handelshuurovereenkomsten is van toepassing op het voor bewoning bestemde appartement als accessorium van de handelszaak.

Wanneer de handelsuitbating verhuurd is voor 12 jaar en het appartement voor 9 jaar, wordt de huurtermijn van het appartement niet noodzakelijk en automatisch verlengd tot 12 jaar (zie nader het vonnis).

Quintens - de Prettere t/ Martens-Coene.

Overwegende dat, volgens schriftelijke overeenkomst van 1 februari 1954, voor een termijn eindigend op 1 februari 1963, verweerders in huur namen van aanleggers een appartement gelegen op de tweede verdieping van het gebouw, Natienlaan 49, te Knokke;

Overwegende dat eerste aanlegger, bij schrijven van 9 februari 1962, opzegging van huur gaf aan verweerders tegen 1 februari 1963;

Dat ingevolge de weigering van verweerders, deze laatsten, ten verzoeken van eerste aanlegger, werden gedagvaard, ten einde de gegeven opzegging te horen geldig en van waarde verklaren;

Overwegende dat deze vordering van eerste aanleggers, bij vonnis van onze Rechtbank, in datum van 8 maart 1963, niet ontvankelijk werd verklaard omdat noch de huuropzegging, noch het exploit van rechtsingang uitgingen van beide aanleggers, tweede eiseres eigenares zijnde van het litigieuze goed;

Overwegende dat aanleggers, bij aangetekende brief van 30 maart 1963, een nieuwe gezamenlijk ondertekende opzegging van huur hebben gegeven aan verweerders, onmiddellijk of minstens tegen de eerst nuttige datum;

Overwegende dat, bij weigering van verweerder, aanleggers thans vorderen te horen zeggen voor recht dat verweerders zonder recht noch titel, sedert 1 februari 1963, het litigieuze appartement bezetten, en hen te

horen veroordelen, op straf van uitdrijving, het litigieuze goed te verlaten;

Overwegende dat aanleggers tevens vorderen verweerders solidair te horen veroordelen tot betaling, vanaf 1 februari 1963, minstens vanaf 1 mei 1963, van een dagelijkse vergoeding, wegens onrechtmatige bezetting, ten bedrage van 100 F, alle kosten voor verweerders;

Overwegende dat verweerders vooraf elke waarde betwisten van de opzegging die hun werd gegeven bij aangetekend schrijven van 9 februari 1962, alléén door eerste aanlegger ondertekend, dit om de redenen vermeld in de motieven van het vonnis van 8 maart 1963, door Onze Rechtbank tussen partijen gevelde;

Overwegende dat verweerders zich verder beroepen op de bepalingen van art. 4, 1° en van art. 15 van de wet op de handelsverhuringen, en uit deze wetsbepalingen afleiden dat het litigieuze appartement, deel uitmakend van hetzelfde gebouwencomplex als het handelsgoed, voor éénzelfde termijn werd verhuurd als dit laatste;

Dat verweerders derhalve menen dat ook voor het appartement, de huurtermijn slechts eindigt, en dit onder voorbehoud van vraag tot huurvernieuwing, op 1 maart 1966;

Overwegende dat verweerders nog aanvoeren dat, ondergeschikt, de reeds vroeger vastgestelde ongeldigheid van de huuropzegging, betekend tegen 1 februari 1963, voor gevolg zou hebben gehad dat de stilzwijgende wederverhuring zou zijn ontstaan, waaraan slechts een einde zou kunnen worden gesteld door een opzegging van één jaar;

Overwegende dat aanleggers de middelen van verweerders verwerpen en inbrengen dat de bepalingen van artikel 4 1° en 15 van de wet op de handelsverhuringen, wel voorzien dat voor woongelegenheden, bijkomstig bij een handelsuitbating, een zelfde duur, hetzij minimum negen jaar moet worden voorzien, doch niet dat de huurtermijn precies moet overeenstemmen;

Overwegende dat eisers wijzen op het feit dat het appartement werd verhuurd van 1 februari 1954 tot en met 1 februari 1963, terwijl de wasserij zelf werd verhuurd van 1 maart 1954 tot 1 maart 1966, hetzij dit laatste voor een duur van 12 jaar;

Dat aanleggers menen dat geen enkel wetsartikel voorschrijft dat automatisch de verhuringstermijn van het appartement in deze omstandigheden zou verlengd worden tot 12 jaar;

Overwegende dat partijen eveneens twisten omtrent het feit of de door verweerders uitgebate wasserij onder toepassing zou vallen van de wet op de handelsverhuringen, dit tengevolge van het feit dat het cliënteel er niet aan huis zou komen;

Overwegende dat verweerders aanbieden, subsidiair te bewijzen door alle middelen, getuigenis inbrengen, dat dit wel het geval is;

Overwegende dat deze betwisting overbodig is, vermits krachtens artikel 1 van de wet op de handelsverhuringen, onder toepassing van deze laatste vallen, enerzijds de huurovereenkomsten over goederen waarin een detailhandel wordt uitgeoefend, en anderzijds deze over immeubels waarvan de uitbater een handarbeider is, direkt in contact met het publiek. (Henri De Page, La Loi du 30 avril 1951 sur les beaux commerciaux. Commentaire, p. 32.)

Dat het volstaat ter zake vast te stellen dat een wasserij noodzakelijk een kleinhandel uitmaakt zodat, in deze, de wet op de handelsverhuringen wel degelijk van toepassing was op de huurovereenkomst nopens verweerders bedrijf;

Overwegende dat partijen verder in betwisting zijn over het feit van te weten of het litigieuze appartement al dan niet valt onder toepassing van de beschikkingen van artikel 4 1° der wet van 30 april 1951, hetgeen echter, op grond van de bouwplannen en de foto's door aanleggers zelf neergelegd, wel degelijk het geval is;

Overwegende nochtans dat verweerders de verplichting hebben, voor zover zij huurvernieuwing wensten te bekomen, van hun appartement als accessorium van de door hen uitgebate wasserij, zich te gedragen naar de voorschriften van artikel 14 der wet op de handelsverhuringen, dat wil zeggen, de huurvernieuwing in de voorziene vormen aan te vragen tussen de 18e en de 15e maand voorafgaande aan het einde van de eerste negenjarige termijn;

Dat verweerders immers niet kunnen worden gevolgd in hun bewering dat lokalen, zoals vermeld onder artikel 4 1° der wet van 30 april 1951, noodzakelijk en automatisch hun huurtermijn zouden zien verlengen boven de 9 jaar, alléén wegens het feit dat voor de hoofdzaak, zetel der uitbating, een langere termijn contractueel werd voorzien;

Overwegende dat verweerders derhalve vervallen zijn van hun recht op vernieuwing van de huur voor wat betreft het litigieuze appartement;

Overwegende dat, in tegenstelling met hetgeen verweerders voorstaan, een stilzwijgende wederinhuurneming niet is ontstaan bij het verloop der negenjarige huur van het litigieuze goed, gezien de duidelijke wilsuitingen, eerst vanwege eiser, vervolgens vanwege beide eisers samen, waaruit het verkeerde blijkt;

Overwegende dat verweerders dan ook het betwiste goed bezetten zonder recht noch titel vanaf 1 februari 1963;

Dat nochtans geen aanleiding bestaat tot toekennen van een hogere vergoeding dan de maandelijkse som van 1.000 F, voorzien volgens het huurkontraat, in de eerste plaats omwille van het geding dat bij tegenwoordig vonnis wordt beslecht en, ten tweede, bij gebrek aan ernstig bewijs van enige schade, in hoofde van aanleggers;

Vonnissend op tegenspraak:

Op alle voormelde en hierbij uitdrukkelijk bevestigde motieven, alle verdere middelen en besluiten van partijen verwerpend als overbodig of niet gegrond;

Verklaren de vordering van aanleggers ontvankelijk en gegrond;

Zeggen voor recht dat verweerders, bij gebrek aan geldige aanvraag om huurvermindering, het litigieuze goed zonder recht, noch titel betrekken sedert één februari 1963;

Veroordelen verweerders dit goed te verlaten en het ijl en ruim te stellen ter volledige en vrije beschikking van aanleggers, binnen de maand volgend op de dag der betekening van tegenwoordig vonnis;

Bij gebreke waarvan eisers zullen gerechtigd zijn verweerders met allen en alles aldaar ten onrechte verblijvend, op de openbare straat te doen stellen door de eerste daartoe verzochte deurwaarder, en desnoods met de hulp van de openbare macht;

Veroordelen verweerders tot betaling aan eisers van een vergoeding voor bezetting van het litigieuze goed, vastgesteld op 1.000 F per maand, de gebeurlijk begonnen maand volledig verschuldigd zijnde;

Verwijzen verweerders in de kosten van het geding, deze op heden begroot op de som van 662 F;

Verklaren onderhavig vonnis uitvoerbaar bij voor-

raad, niettegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

EUROPEES RECHT

Beleid van de Commissie inzake alleenverkoopovereenkomsten

Beschikking in de zaak Grundig-Consten

Na de aanbeveling waarin de beëindiging van een inbreuk op de kartelbepalingen van het Verdrag aanbevolen werd (zaak Overeenkomst Aardewerk) en na drie negatieve verklaringen (in de zaken Grosfillex, Bendix en Vitapro) heeft de Commissie thans een eerste verbodsbeschikking gegeven. Deze betreft een alleenverkoopovereenkomst met absolute territoriale bescherming.

De Commissie maakt van deze gelegenheid gebruik er aan te herinneren dat zij zich reeds gedurende geruime tijd bezighoudt met de vraag in hoeverre alleenverkoopovereenkomsten met de kartelbepalingen van het E.E.G.-Verdrag verenigbaar zijn. Het betreft in dit geval overeenkomsten waarbij een fabrikant slechts aan een enkele handelaar in een bepaald gebied zijn goederen levert.

Dergelijke overeenkomsten vallen onder de kartelbepalingen van het E.E.G.-Verdrag (artikel 85), en moeten bij de Commissie worden aangemeld (verordening nr. 17 van de Raad). De Commissie heeft reeds in haar eerste bekendmaking van 9 november 1962 (Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen, blz. 2627) als haar mening te kennen gegeven dat zulke alleenverkoopovereenkomsten, d.w.z. die overeenkomsten waarvan de inhoud bijvoorbeeld betrekking heeft op de verkoop van de goederen, het aanhouden van voorraden daarvan en de service-organisatie, en die naast het recht uitsluitende verkoop geen clausules bevatten die daarnaast beperkingen van de mededinging in het leven roepen, toe te laten. De Commissie hoopt dat de Raad van de E.E.G. binnenkort de door haar voorgestelde verordening inzake groepen vrijstellingen, zal vaststellen. De Commissie zou daardoor in staat worden gesteld ten aanzien van de in de bekendmaking van 9 november 1962 omschreven alleenverkoopovereenkomsten een algemene toelating te geven.

Reeds voor het uitvaardigen van een dergelijke algemene toelating zal de Commissie ernaar streven door middel van verdere beschikkingen duidelijk aan te geven welke vormen van alleenverkoopovereenkomsten met de kartelbepalingen van het E.E.G.-Verdrag verenigbaar zijn. Het thans door de Commissie gegeven verbod heeft betrekking op een overeenkomst tussen de Grundig Verkaufs GmbH en de s.a.r.l. Consten te Parijs waarin naast het alleenverkooprecht een absolute territoriale bescherming werd toegekend. Door deze territoriale bescherming zou Consten tot de enige leverancier van Grundig-produkten in Frankrijk worden gemaakt. Grundig heeft daartoe aan al haar afnemers in de andere landen de uitvoer van haar produkten verboden, zodat Franse kopers de goederen uitsluitend van Consten kunnen betrekken. Voorts hadden Grundig en Consten daarbij nog een overeenkomst gesloten over het gebruik in Frankrijk van een bijzonder merk (« Gint »), waarvan het doel eveneens was de invoer van Grundig-produkten door andere ondernemingen dan Consten naar Frankrijk te verhinderen. Consten trachtte haar exclusief recht door middel van een vor-

dering tegen een eveneens deze produkten invoerende importeur, nl. de onderneming Unef die de klacht heeft ingediend, af te dwingen; de Unef betrof de Grundig-produkten van Duitse groothandelaren. Als motivering voerde Consten aan dat Unef het systeem van de verkooporganisatie buiten toepassing heeft gelaten en zich derhalve aan oneerlijke concurrentie heeft schuldig gemaakt. Dit geschil, dat momenteel voor het Hof van Cassatie te Parijs aanhangig is, werd geschorst totdat een beschikking door de Commissie zal zijn gegeven over de vraag of de exclusiviteits-overeenkomst met de kartelbepalingen van het Verdrag verenigbaar is.

De Commissie heeft beslist dat de overeenkomst in deze vorm een inbreuk op het kartelverbod van artikel 85, lid 1, betekent en dat deze ingevolge het E.E.G.-Verdrag niet kon worden toegestaan (artikel 85, lid 3). Bovendien heeft de Commissie aan Grundig en Consten verboden de invoer van dezelfde produkten naar Frankrijk te verhinderen. De Commissie is van mening dat de verkooporganisatie in kwestie een beperking van de mededinging oplevert. Niet slechts de partijen bij de overeenkomst, doch ook derde ondernemingen, worden in hun vrije economische activiteit belemmerd. Bovendien hebben de afnemers geen enkele mogelijkheid om bij andere leveranciers te kopen. De Commissie heeft te kennen gegeven dat de beperking van de mededinging bij de verkoop van produkten van hetzelfde merk een beperking van de mededinging in de zin van artikel 85, lid 2, kan vormen.

Zij stelt zich daardoor op het standpunt dat bij goederen van de hier in het geding zijnde soort ook de mededinging op het niveau van de handel een essentieel karakter draagt. Voorts is de Commissie de mening toegedaan dat het tussen Grundig en Consten overeengekomen verkoopstelsel de handel tussen de lid-staten ongunstig kan beïnvloeden. De overeenkomst werd gesloten tussen twee in verschillende lid-staten gevestigde ondernemingen en regelt ten aanzien van de Grundig-produkten de handel tussen de lid-staten zodanig dat deze handel aan Grundig en Consten blijft voorbehouden. Het argument dat de handel niet ongunstig werd beïnvloed, hetgeen blijkt uit de omstandigheid dat het functioneren van de afzetorganisatie de Duits-Franse handel met Grundig-produkten in belangrijke mate is gestegen, werd door de Commissie niet aanvaard. Indien een beperking van de mededinging ertoe leidt dat de handel tussen de lid-staten zich onder andere voorwaarden ontwikkelt als zonder deze concurrentiebeperking, en dat de gevolgen daarvan op het economisch verkeer tussen de lid-staten van enige betekenis zijn, kan deze beperking van de mededinging de handel tussen de lid-staten ongunstig beïnvloeden.

Zulks doet zich in dit geval voor, waarbij nog komt dat het aan Consten voorbehouden gebied met de grenzen van een lid-staat samenvalt. Op grond van dit stelsel wordt de integratie van de nationale markten tot één gemeenschappelijke markt bemoeilijkt, dit is bijzonder duidelijk gebleken uit de geconstateerde prijsverschillen voor Grundig-toestellen in Duitsland en Frankrijk.

In de motivering van haar beschikking heeft de Commissie duidelijk te kennen gegeven dat de alleenverkoop ongetwijfeld een verbetering van de produktie en de distributie ten gevolge kan hebben; zonder voor het onderhavige geval deze vraag te beslissen heeft zij een dergelijke verbetering als gegeven verondersteld. Desondanks heeft de Commissie de overeenkomst tussen Grundig en Consten niet goedgekeurd omdat de territoriale bescherming ten behoeve van Consten, waarmede een verhindering van de invoer van dezelfde

produkten naar Frankrijk wordt beoogd, in de beperking van de mededinging verder gaat dan voor de verbetering van de produktie en de distributie noodzakelijk is. Bovendien acht de Commissie het niet aangetoond dat de consumenten in redelijke mate in de daardoor gemaakte winst hebben gedeeld.

De volledige tekst van de beschikking van de Commissie zal met de motivering in het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen worden bekendgemaakt.

Uit het bovenstaande volgt dat de beschikking van de Commissie niet tegen alleenverkoopovereenkomsten als zodanig is gericht;

— dat de Commissie vast blijft houden aan haar voornemen om een zeer groot aantal van de bij haar aangemelde alleenverkoopovereenkomsten algemeen toe te laten, en dat zij ongetwijfeld nog verdere overeenkomsten door middel van individuele beschikkingen verenigbaar met de Gemeenschappelijke Markt zal verklaren;

— dat evenwel alleenverkoopovereenkomsten die, zoals de overeenkomst tussen Grundig en Consten, beperkingen van de mededinging bevatten die verder gaan dan hetgeen voor de verbetering van de produktie of van de distributie strikt noodzakelijk is, niet kunnen worden toegestaan.

BOEKBESPREKING

Le nouveau régime des sociétés. — Studiecetrum voor vennootschapsrecht, Brussel, 1964.

Er werd herhaaldelijk op gewezen en bijna alle belastingplichtigen hebben reeds «aan den lijve gevoeld», dat de wet van 20 november 1962 (houdende fiscale hervorming) grondige wijzigingen in de wetgeving betreffende de inkomstenbelastingen heeft aangebracht.

Een grondbeginsel van bedoelde hervorming is dat, voor de verschuldigde inkomstenbelasting, een onderscheid op grond van de *persoon* van de *belastingplichtige* (natuurlijk persoon, vennootschap, rechtspersoon en niet-verblijfhouders) in de plaats komt van de voordien gemaakte differentiatie naar de *aard van de inkomsten*. Inderdaad waren vóór de wet van 20 november 1962 de drie cedulaire belastingen zowel door de *natuurlijke* personen als door de *vennootschappen* verschuldigd. Bij dié wet worden echter *afzonderlijke, specifieke belastingen ten laste van vennootschappen* (en van daarmede gelijkgestelde instellingen) ingevoerd: voor de handelsvennootschappen wordt één enkel fiscaal stelsel bepaald, dat in beginsel van toepassing is op *al* die vennootschappen.

De pas door het Studiecetrum voor vennootschappen gepubliceerde studie handelt over het *nieuwe* voor de *handelsvennootschappen* geldende fiscaal stelsel. Voor zover nodig wordt opgemerkt, dat de desbetreffende bepalingen van voormelde wet gecoördineerd werden met de vroegere — van toepassing blijvende — wetteksten, nl. bij koninklijk besluit van 26 februari 1964 (Belg. Staatsblad van 10 april 1964) en met de benaming van «Wetboek van de Inkomstenbelasting».

Buiten een inleiding en de bijlagen omvat voornoemde studie drie delen.

In het *1ste deel* gaat het over de vennootschappen die aan het nieuwe stelsel onderworpen zijn, a.z. *alle handelsvennootschappen* die de drie in artikel 94 van het Wetboek vermelde voorwaarden vervullen, behoudens 2 uitzonderingen: 1) de *Belgische personenven-*

nootschappen (kunnen immers verkiezen dat hun winst in hoofde van hun vennoten in de *personenbelasting* wordt aangeslagen: cfr. art. 95, Wetboek) en de zg. «*Kongolese vennootschappen*» (waarop de gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelastingen, gewijzigd en aangevuld bij de wet van 21 juni 1927, van toepassing blijven: art. 87, 1e lid, wet 20 november 1962).

Het 2de deel handelt over de belastbare inkomsten van de vennootschappen: grondslag van de belasting (1e hoofdstuk), bestanddelen van het belastbare *bruto*-inkomen (2e hoofdstuk), aftrekbare bestanddelen (3e hoofdstuk), bepaling van het aan te slaan *netto*-inkomen (4e hoofdstuk) en bestanddelen van het bruto-inkomen waarvoor een «bijzondere aanslag» wordt gevestigd (5e hoofdstuk).

De grondslag van de vennootschapsbelasting is het *totale* bruto-inkomen van de vennootschap, *verminderd* — in de bij de wet aangegeven mate — met de bedrijfslasten, met de bedrijfsuitgaven, met de van belastingen vrijgestelde inkomsten en met de vroegere verliezen. Die grondslag wordt dus bepaald vóór elke toewijzing van de winst en zonder met die toewijzing rekening te houden (weliswaar heeft de toewijzing belang voor het berekenen van het belastbare *netto*-bedrag en moet de regeling voor de «bijzondere aanslagen» — cfr. hierboven, 5e hoofdstuk — in acht genomen worden). De inkomsten die in aanmerking komen voor de vennootschapsbelasting of ervan vrijgesteld worden, zijn, in beginsel en wat de aard ervan betreft, dezelfde als die welke inzake *personenbelasting* worden beoogd (d.w.z. inkomsten uit grondeigendommen, inkomsten uit roerende kapitalen, bedrijfsinkomsten en diverse inkomsten) en het bedrag ervan wordt vastgesteld volgens de regels toepasselijk op de winst van handels-, nijverheids- en landbouwbedrijven. Doch het te *belasten* bedrag wordt, zoals reeds vermeld, vastgesteld na verschillende aftrekken waarvan sommige alleen voor de vennootschappen gelden.

Het 3de deel is gewijd aan de berekening van de belastingen ten laste van de vennootschappen, te weten van de vennootschapsbelasting (1e hoofdstuk), van de «bijzondere aanslagen» (afzonderlijk te belasten meerwaarden, weder-inkoop door de vennootschap van eigen aandelen, verdeling van het maatschappelijk vermogen en geheime commissielonen: 2e hoofdstuk) en van de gemeentelijke opcentimes (3e hoofdstuk).

In de bijlagen komen een uittreksel uit het Wetboek, verscheidene koninklijke besluiten en de wet van 1 juli 1964 (omvorming van vennootschappen) voor.

Met deze tamelijk uitvoerige commentaar op de voor de vennootschappen geldende bepalingen van het Wetboek wil het Studiecentrum de ondernemingshoofden in de uitoefening van hun functie een helpende hand toesteken en een bijzonder nuttig werkinstrument bezorgen aan al degenen die op rechtstreekse of op indirecte wijze belangstelling hebben voor de fiscaliteit van de handelsvennootschappen. Inderdaad werd de commentaar opgesteld met de bezorgdheid het begrip en de toepassing van de nieuwe bepalingen te bevorderen: hij omvat overtalrijke verwijzingen naar de parlementaire werkzaamheden, alsmede naar de administratieve publikaties, en hij wordt op vele plaatsen verduidelijkt door becijferde voorbeelden.

Hoewel er in de inleiding de aandacht op gevestigd wordt, dat het boek geen oplossing wenst te brengen voor alle vraagstukken die bij de toepassing van de nieuwe wetteksten kunnen rijzen, is het niettemin een uiterst verdienstelijke en praktische studie van het nieuwe stelsel die beslist naar waarde zal worden geschat door al degenen die in de handelsvennootschap-

pen verantwoordelijk zijn voor de te treffen maatregelen en voor de na te komen verplichtingen of die zich, in om het even welk opzicht, met belastingvraagstukken betreffende die vennootschappen hebben in te laten.

Het besproken werk kan worden bekomen door 300 F te gireren op de postrekening nr. 34.69.57 van het Studiecencentrum, Parochianenstraat nr. 11, te Brussel I.

Prof. Dr. F. Amerijckx

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der balie van Antwerpen

Ontvangst der stagiairs.

Het is een jaarlijkse traditie dat de Vlaamse Conferentie bij aanvang van de maand december de stagiairs verwelkomt in een van de hooggelegen lokalen van het gerechtsgebouw te Antwerpen.

Het is eveneens een traditie geworden dat het bij dergelijke ontvangst sneeuwt of vriest. Dit was opnieuw het geval op 4 december jl. toen de eerste sneeuw ons land overviel.

Deze uiterlijke koude kon slechts de warme en hartelijke sfeer onderstrepen die op deze ontvangst heeft geheerst.

Mr. K. Ferdinand, voorzitter van de conferentie, heette de nieuwe stagiairs, in de stijl die hem kenmerkt, hartelijk welkom. Het verheugde ons te vernemen dat ook te Antwerpen het initiatief genomen door de conferenties van Brussel en van Luik zal uitgewerkt worden, namelijk de inrichting van een vervangingsdienst die aanvang januari 1965 hier zal van wal steken.

Tevens werd door hem de prijs uitgereikt aan de winnares van de Herman De Jongh-welsprekendheidswedstrijd 1964, die gewonnen werd door Mr. Magda Claesen. Dit was de gelegenheid om de jongeren er toe aan te zetten volgend jaar zo hartelijk mogelijk aan deze testwedstrijd deel te nemen.

Aangepast aan de sfeer was eveneens de korte toespraak van de stafhouder Mr. A. Lilar.

Uiteindelijk dankte namens de stagiairs Mr. Marc Huybrechts, vertegenwoordiger van het eerste jaar, voor de woorden die werden gesproken en de flessen en versnaperingen die op de tafel wachtten.

Weldra hing in de zaal een rookgordijn gevormd door de vele sigaren die ook de jongeren goed kunnen hanteren. De zoete versnaperingen werden gegadigd door de vrouwelijke confraters die eveneens flink vertegenwoordigd waren.

Het was laat op de middag toen de laatsten, enigszins beneveld, en dit niet alleen door de rook, het gerechtsgebouw verlieten.

W. L.

MEDEDELINGEN

Katholieke Universiteit Leuven - Vlaams
Rechtsgenootschap - Themis.

Fictieve zitting van het Hof van Assisen op
2 december 1964.

Meermaals werd gezegd dat de publieke opinie zich verontrustend uitlaat over de prijspraken die in de Hoven van Assisen worden geveld. Dit is een gelegenheid geweest voor de rechtsstudenten van de katholieke Universiteit van Leuven om een studiec commissie

samen te stellen die het vraagstuk van de jury-rechtspraak heeft onderzocht.

Ten einde niet enkel een droog verslag aan te bieden heeft het Vlaams rechtsgenootschap beslist een fictieve assisenzaak te ensceneren.

Dit gebeurde op 2 december jl. in de correctionele zaal van de rechtbank van eerste aanleg te Leuven. Deze zaal was veel te klein voor de massale belangstelling vanwege de studenten uit alle faculteiten, die er aan hielden op één namiddag een volledige assisen-procedure te volgen.

De jury was samengesteld uit studenten, die niet tot de rechtsfaculteit behoorden. Zij moesten kennis nemen van een zaak waarbij een man zich schuldig zou hebben gemaakt aan moord met voorbedachte rade op de persoon van de echtgenoot van zijn bijzit.

De debatten werden op voortreffelijke wijze geleid door Frans Van Istendael; de getuigen speelden de hun toebedeelde rol met veel bezieling. Het openbaar ministerie en de verdediging hadden hun dossier volledig in handen en uiteindelijk is het iedereen opgevallen met welke ernstige aandacht de juryleden de debatten hebben gevolgd. Hun uitspraak over de schuldvraag beantwoordde volledig aan de verwachtingen: ja, op de eerste vraag, namelijk het feit van doodslag; neen, op de tweede vraag, in verband met de voorbedachtelijkheid. De verdachte kreeg 12 jaar gevangenisstraf.

Op de receptie, die nadien plaatsvond, werd in een hartelijke atmosfeer de uitslag besproken alsook het verslag van de studiec commissie, dat opviel door zijn grondigheid en zijn synthetisch aspect.

Het bevat inderdaad enkele nota's over de historische ontwikkeling van het jurystelsel alsook een rechtsvergelijkende studie over de wettelijke bepalingen in de ons omringende landen.

De commissie heeft zich afgevraagd hoe men de assisenprocedure kon verbeteren, want uit de enquête, die door deze commissie was gevoerd, bleek dat 80 % van de juristen, die hun antwoord hadden toegestuurd, de afschaffing of minstens de wijziging van het huidige stelsel voorstonden.

Moet men een schepenrechtbank instellen waar hof en gezwoornen samen oordelen, zowel over de strafvraag als over de schuldvraag, zoals dit in Frankrijk het geval is? Of moet men met behoud van het leken-element eisen dat de jury zou samengesteld worden uit personen die minstens een diploma van middelbaar onderwijs zouden bezitten?

Zonder zelf in het kader van dit kort verslag een persoonlijke opinie tot uiting te willen brengen, kunnen wij wel bevestigen dat het verslag van de studiec commissie van het Vlaams rechtsgenootschap heel wat reacties zal opwekken en het zal in ieder geval aanleiding geven tot een hernieuwde belangstelling, die uiteindelijk de wetgever er misschien zal toe aanzetten zich te buigen over dit zo delicate probleem.

In ieder geval schijnt de aanloop reeds genomen te zijn, vermits op het einde van het verslag een passage wordt aangehaald uit een tussenkomst van senaatsvoorzitter Struyé tijdens de openbare zitting van 10 november 1964.

Het is een succesvolle dag voor het Vlaams Rechtsgenootschap geweest en de studenten hebben bewezen ook tot ernstige dingen in staat te zijn.

W. Lambrechts.

TIJDSCHRIFTEN

De Gemeente, jrg. 1964 - nr. 11:

Editoriaal. — Bosman L. en Stine L., De dringende geneeskundige hulpverlening. — Daenens M., Personeelsproblemen in samengevoegde gemeenten. — Van Nierop M., De stemming is verplicht.

Tijdschrift voor gemeenterecht, jrg. 1964 - nr. 11:

Waterlopen (onbevaarbare). — Belastingen (gemeente-). — Benoemingen. — Getuigenschappen. — Bevolkingsregisters. — Militie. — Medisch Schooltoezicht. — Openbare Onderstand (Commissie van). — Pensioenen (gemeentelijke). — Stedebouw.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1964 - nr. 42:

Erades L., Het recht van de Europese Gemeenschappen in de opmars. — Emmering Ed., Smartgeld en de Duitse rechtspraak I. — Van den Heuvel H., Huurbescherming en goede trouw. — Balduk A. A., Vereenvoudigde Gratis-Admissie.

Weekblad voor Privaatrecht, Notarisambt en Registratierecht, jrg. 1964 - nr. 4838:

Polak J. M., Uitvoering van de wens tot crematie (II - slot). — Kok, G. Chr., De notariële akte als executoriale titel in het internationale verkeer. — Kolléwijn R. D., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak; Internationaal Privaatrecht (VIII).

Ars Aequi, jrg. 1964 - nr. 2:

Schelte M., Ter nagedachtenis aan Prof. Mr. J. Drion. — Het constitutum possessorium door een houder in het geldende recht. — Ruter C. F., Enkele opmerkingen naar aanleiding van Auschwitz-proces, 47e en 48e zittingsdag.

Journal des Tribunaux, jrg. 1964 - nr. 4468:

Van Drooghenbroeck P., La loi du 29 juin 1964, concernant la suspension, le sursis et la probation.

Revue Générale des Assurances et des Responsabilités, jrg. 1964 - nr. 9:

Resp. pouv. publics: Voirie. — Resp. Profess.: Garagiste. — Circ. profess.: Régl. gén. — Répar.: Ayants droit. — Domm.int.: Lésion morale. — Act. et rép.: Procédure.

Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat, jrg. 1964 - nr. 20815:

Registre du commerce. Arrêtés royaux du 20 juillet 1964 et du 18 août 1964. — Circulaire de l'administration de l'enregistrement et des domaines du 26 août 1964.

Recueil Dalloz, jrg. 1964 - nr. 40:

Colliard Cl. A., L'obscur clarté de l'article 37 du Traité de Communauté économique européenne.

La Revue administrative (Paris), jrg. 1964 - nr. septembre-octobre:

Perie P., Les problèmes de l'information interne dans l'Education Nationale. — Albert H., L'organisation professionnelle dans le bâtiment à travers les âges. — Thuillier G., Politiques du XVIIe siècle. — La politique selon Malebranche. — Les Mémoires de stage de l'Ecole Nationale d'Administration. — Liste Bibliographique (1946-1963). — Waline M., Où en sont nos libertés publiques? — Hauert R., L'absolutisme du droit moral de l'artiste.